

Notitie Reikwijdte en detailniveau (NRD)

Gebiedsontwikkeling Koningsdiep

Reactienota en zienswijzen

Notitie Reikwijdte en detailniveau (NRD)

Gebiedsinrichting Koningsdiep

Reactienota en zienswijzen

29 juni 2021

Provinsje Fryslân

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Adviesaanvraag en terinzagelegging NRD Gebiedsinrichting Koningsdiep	3
3. Besluitvorming	4
4. Reactie op adviezen en beantwoording zienswijzen	4
4.1 Advies van de Commissie m.e.r.	5
4.2 Beantwoording van zienswijzen.....	12
Bijlage 1: Beantwoording van zienswijzen	13

1. Inleiding

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) heeft betrekking op de realisatie van de 350 hectares begrensde nieuwe natuur (NNN) rondom de boven- en middenloop van het Alddjip. Daarnaast wordt met de herinrichting van deze beek ook invulling gegeven aan de waterdoelen Kaderrichtlijn Water (KRW) en ruimte voor waterberging (WB 21). Om dit voornemen uit te kunnen voeren, is inzicht nodig in de wijze waarop deze opgaven gerealiseerd kunnen worden en de effecten daarvan op de omgeving. Daartoe wordt een MER procedure doorlopen. De provincie Fryslân is hiervoor het bevoegd gezag tijdens de vaststellingsprocedure van deze NRD.

Voor de volledigheid merken wij op dat de begrenzing van een 500 hectare nieuwe natuur voor het Natuurnetwerk (voorheen bekend als de ecologische hoofdstructuur (EHS)) in het kader van het ROM (Ruimtelijke ordening en milieuprojecten) Zuidoost-Friesland via een gebiedsproces tot stand is gekomen en beschreven in de gebiedsvisie Koningsdiep (2004). Daarnaast moest er nog zo'n 130 ha van de reservaatgebieden uit de eerste fase Relatienota in het Koningsdiep worden ingericht. De uitvoering van dit natuurbeleid is vastgesteld in het Raamplan Koningsdiep (2007). Via drie uitvoeringsmodules is momenteel 200 ha van de 630 ha Natuurnetwerk ingericht door het project gebiedsinrichting Koningsdiep. Sinds 2015 is de provincie Fryslân verantwoordelijk voor de uitvoering van de gebiedsinrichting Koningsdiep. De gebiedscommissie Koningsdiep is hierin bestuurlijk adviserend.

Voor de in te richten en begrensde 350 hectare NNN rondom de boven- en middenloop van het Alddjip is de milieueffectrapportage een belangrijke processtap om de effecten van de inrichting in beeld te krijgen. De NRD geeft op hoofdlijnen een voorlopig voorkeursalternatief voor de beekdalontwikkeling aan en is vooral een beschrijving van de werkwijze in de milieueffectrapportage. Anno 2021 wil de omgeving graag duidelijkheid hebben over de gewenste natuurinrichting zodat bijvoorbeeld grondeigenaren een weloverwogen keuze kunnen maken voor een eventuele deelname aan particulier natuurbeheer.

2. Adviesaanvraag en terinzagelegging NRD Gebiedsinrichting Koningsdiep

De NRD is op 9 februari 2021 voorgelegd aan de commissie m.e.r. Hierop is door de commissie m.e.r. op 23 april 2021 een advies afgegeven. Dit advies van de Commissie is openbaar en te downloaden via de website www.commissiemer.nl/adviezen/3541. Hierin is aangegeven welke informatie volgens de commissie m.e.r. moet worden opgenomen in de milieueffectrapportage om tot een gewogen besluit te komen ten aanzien van het WILG inrichtingsplan dat gelijktijdig met de milieueffectrapportage wordt opgesteld.

De NRD heeft ter inzage gelegen vanaf 15 februari t/m 28 maart 2021. Tijdens een digitale informatiebijeenkomst op maandag 22 februari 2021 is de planvorming inclusief de milieueffectrapportage van de beoogde inrichting van 350 hectare NNN toegelicht aan geïnteresseerden. Op verzoek heeft op dinsdag 16 maart 2021 nog een extra digitale informatiebijeenkomst plaatsgevonden. Hier is verteld wat het project inhoudt, hoe de procedure rond de milieueffectrapportage verloopt en wat die inhoudt en er is vooruitgekeken hoe dit proces verder gaat.

Tevens is de NRD aan de volgende instanties en organisaties voor advies en eventuele reactie voorgelegd: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed; Ministerie van Landbouw Natuur en Visserij; Gemeente Opsterland; Wetterskip Fryslân; LTO Noord; Friese milieufederatie; Gasunie; TenneT; provincie Groningen; gemeente Westerkwartier; waterschap Noorderzijlvest.

In totaal zijn naast het advies van de commissie m.e.r. 21 reacties binnengekomen. Alle zienswijzen zijn tijdig ingediend. De volgende 6 instanties en organisaties hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid voor het geven van hun zienswijze: LTO noord; TenneT; Waterschap Noorderzijlvest; Natuerferiening Bakkefean e.o.; Natuurvereniging Geaflecht; Beekdallandschap Koningsdiep/Nije Boarn. De reacties van particulieren zijn anoniem weergegeven. De meeste reacties zijn volledig weergegeven en een paar binnengekomen brieven zijn vanwege de lengte van de brief samengevat.

De gebiedscommissie heeft het advies van de commissie m.e.r. en deze reactienota besproken op 11 mei 2021.

3. Besluitvorming

Het advies van de commissie m.e.r. en de zienswijzen zijn besproken met de gebiedscommissie Koningsdiep. De gebiedscommissie heeft een advies gegeven aan Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Fryslân over op welke wijze omgegaan kan worden met het advies van de commissie m.e.r. en de zienswijzen. GS stellen de NRD met de reactienota vast. Dit zal het toetsingskader zijn voor de milieueffectrapportage gebiedsinrichting Koningsdiep.

4. Reactie op adviezen en beantwoording zienswijzen

Bij het bespreken van het advies van de Commissie voor de m.e.r. in paragraaf 4.1 zal het (onderdeel van het) advies kort worden weergegeven. Vervolgens volgt de reactie van de gebiedscommissie hierop en een voorstel op welke wijze dit punt in de MER terugkomt.

De 21 zienswijzen zijn vanwege het aantal en de omvang in bijlage 1 opgenomen. In deze bijlage zijn deze zienswijzen door de gebiedscommissie van afzonderlijke reacties voorzien en zijn voorstellen opgenomen op welke wijze deze zienswijzen terugkomen in het MER.

Na vaststelling van de NRD met de reactienota zullen alle indieners een afschrift hiervan ontvangen. Ook zal de NRD met reactienota digitaal te raadplegen zijn via www.fryslan.frl/koningsdiep.

4.1 Advies van de Commissie m.e.r.

Het advies van de Commissie m.e.r. (hierna 'de Commissie') is te beschouwen als aanvulling op de NRD en als verdere uitwerking op punten die de commissie m.e.r. van belang acht.

a. Belangrijke informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het WILG-plan het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een uitwerking en verdere concretisering van de doelen voor de herinrichting.
- Een uitwerking van alternatieven waarmee de verschillende doelen voor de herinrichting maximaal behaald kunnen worden.
- Inzicht in het doelbereik als rekening gehouden wordt met de randvoorwaarden voortkomend vanuit andere functies in het studiegebied.
- De gevolgen voor bodem, water, natuur, landschap, cultuurhistorie, archeologie, landbouw en woon- en leefmilieu.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Reactie

De gebiedscommissie onderschrijft dat het MER deze essentiële informatie moet bevatten.

Voorstel aan GS

Advies van de Commissie voor dit onderdeel overnemen en er zorg voor te dragen dat de op te stellen MER deze essentiële informatie bevat.

b. Achtergrond, doelen, randvoorwaarden en beleid

In de paragraaf '*Achtergrond*' meldt de Commissie dat het proces van de gebiedsinrichting van het Koningsdiep al sinds 1998 loopt. De Commissie beveelt aan om in het MER de achtergrond, de planhistorie, het doorlopen participatieproces en de stand van zaken van de gebiedsinrichting te beschrijven. Geef aan welke beslissingen en besluiten al zijn genomen en de status daarvan. Geef ook een overzicht van de (vele) studies die al zijn uitgevoerd.

Verder merkt de Commissie op dat in de NRD een totale natuurontwikkelingsopgave van 500 ha nieuwe natuur wordt genoemd. Het huidige voornemen gaat uit van de ontwikkeling van 350 ha nieuwe natuur. Licht in het MER toe dat deze 350 hectare onderdeel is van de grotere opgave van 500 hectare.

In de paragraaf *'Doelen'* beveelt de Commissie aan de doelen en opgaven voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Waterbeheer 21ste eeuw (Wb21) concreet te beschrijven en hoe deze zijn vertaald naar de doelen voor de gebiedsinrichting Koningsdiep.

Geef in het MER concreet aan wat wordt nagestreefd wat betreft (oppervlak aan) natuurdoeltypen, waterkwaliteit, grondwaterregime, waterbergend vermogen, etc. Concretiseer / kwantificeer de doelen zodanig dat de mate van doelbereik van de onderzochte alternatieven en varianten eenduidig beoordeeld kan worden.

Geef ook aan of alle doelen hetzelfde gewicht hebben of dat bepaalde doelen prioritair zijn. Dit is van belang omdat het gewicht mede de afbakening van alternatieven en varianten bepaalt.

Geef aan of de realisering van 350 ha NNN ook moet bijdragen aan een betere weidevogelstand.

Verder merkt de Commissie op dat geen specifieke doelen zijn geformuleerd voor het reduceren van de emissie van meststoffen naar de bodem en het grond- en oppervlaktewater. Geef de achtergrond hiervan aan, en welke kansen hierdoor gemist worden om met de gebiedsinrichting een bijdrage te leveren aan het realiseren van de KRW-doelen.

Wel is in de NRD aangegeven dat de gebiedsinrichting moet leiden tot een duidelijk en herkenbaar ruimtelijk eindbeeld. Beschrijf in het MER zo concreet mogelijk welke landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten bij een dergelijk eindbeeld horen.

In de paragraaf *'Randvoorwaarden'* merkt de Commissie op dat de NRD meldt dat de gebiedsinrichting geen onevenredig nadelige gevolgen mag hebben voor de gebruiksfuncties in de omgeving. Geef aan om welke gebruiksfuncties het daarbij gaat en wat wordt verstaan onder 'onevenredig nadelig'. Beschrijf de aard en de hardheid van de randvoorwaarden hieruit voortkomen voor de gebiedsinrichting.

In de paragraaf *'Beleid'* beveelt de Commissie vervolgens aan om aan te geven welke wet- en regelgeving of beleid relevant is en welke randvoorwaarden voor de inrichting daaruit voortkomen. Besteed speciale aandacht aan:

- de Omgevingsvisie provincie Friesland (2020) voor wat betreft het beleid voor realisatie van het Friese deel van het NNN en behoud en herstel van natuurwaarden in het agrarisch gebied;
- de Omgevingsvisie gemeente Opsterland (2015): geef aan in hoeverre het gemeentelijke beleid voor (onder andere) herstel van het natuurlijk karakter van het Koningsdiep en het aangrenzende beekdallandschap, als ook voor recreatieve ontsluiting van het Koningsdiep kaders stelt voor het voornemen;
- het beleid met betrekking tot bescherming van bestaande natuurwaarden zoals geformuleerd in de Wet Natuurbescherming (Natura 2000-gebieden, beschermde soorten) en de Verordening Ruimte van de provincie Friesland (NNN);
- het beleid voor de KRW zoals geformuleerd in de KRW-nota Fryslân 2022-2027 en het Stroomgebiedbeheerplan (SGBP) Rijn 2016-2021 en ontwerp SGBP 2022-2027;

- het beleid voor Wb21 zoals geformuleerd in het Provinciaal waterhuishoudingsplan 2016-2021, het (ontwerp) Regionaal Waterplan 2022-2027, de Provinciale waterverordening 2016, het Waterbeheerplan Wetterskip Fryslân 2016-2021 en het (ontwerp) waterbeheerprogramma 2022-2027;
- de herijkte Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie 2014/2020.

Reactie

De gebiedscommissie onderschrijft deze aanbevelingen. Gelet op het lopende gebiedsproces dient de achtergrond van het gebiedsproces goed te worden beschreven. De voorgestelde concretisering, prioritering en hardheid van doelen en randvoorwaarden maken een eenduidige beoordeling van alternatieven en varianten mogelijk. De actualisatie en aanvulling van het beleidskader zal gedurende het traject van het opstellen van de MER worden meegenomen.

Voorstel

Advies van de Commissie voor dit onderdeel overnemen en mee te nemen in de op te stellen MER.

c. Alternatieven, varianten en referentiesituatie

In de paragraaf *'Alternatieven en varianten'* stelt de Commissie voor om de volgende stappen te doorlopen bij de ontwikkeling van alternatieven en varianten. Zij verwacht dat met het doorlopen van deze stappen het milieubelang optimaal kan worden meegenomen in de verdere planontwikkeling en besluitvorming.

Stap 1 Alternatieven 'Maximaal haalbaar'

Ga na met welke inrichtingsmaatregelen de drie doelen maximaal behaald worden. Dus wat kan er qua realisering van respectievelijk NNN-, KRW- en Wb21-doelen maximaal bereikt worden als alle mogelijke inrichtingsmaatregelen genomen worden zonder rekening te houden met randvoorwaarden vanuit andere gebruiksfuncties? Ga daarbij uit van de abiotische eigenschappen en potenties van het beekstelsel, bijvoorbeeld ten aanzien van geomorfologie, geohydrologie en water- en bodemchemie.

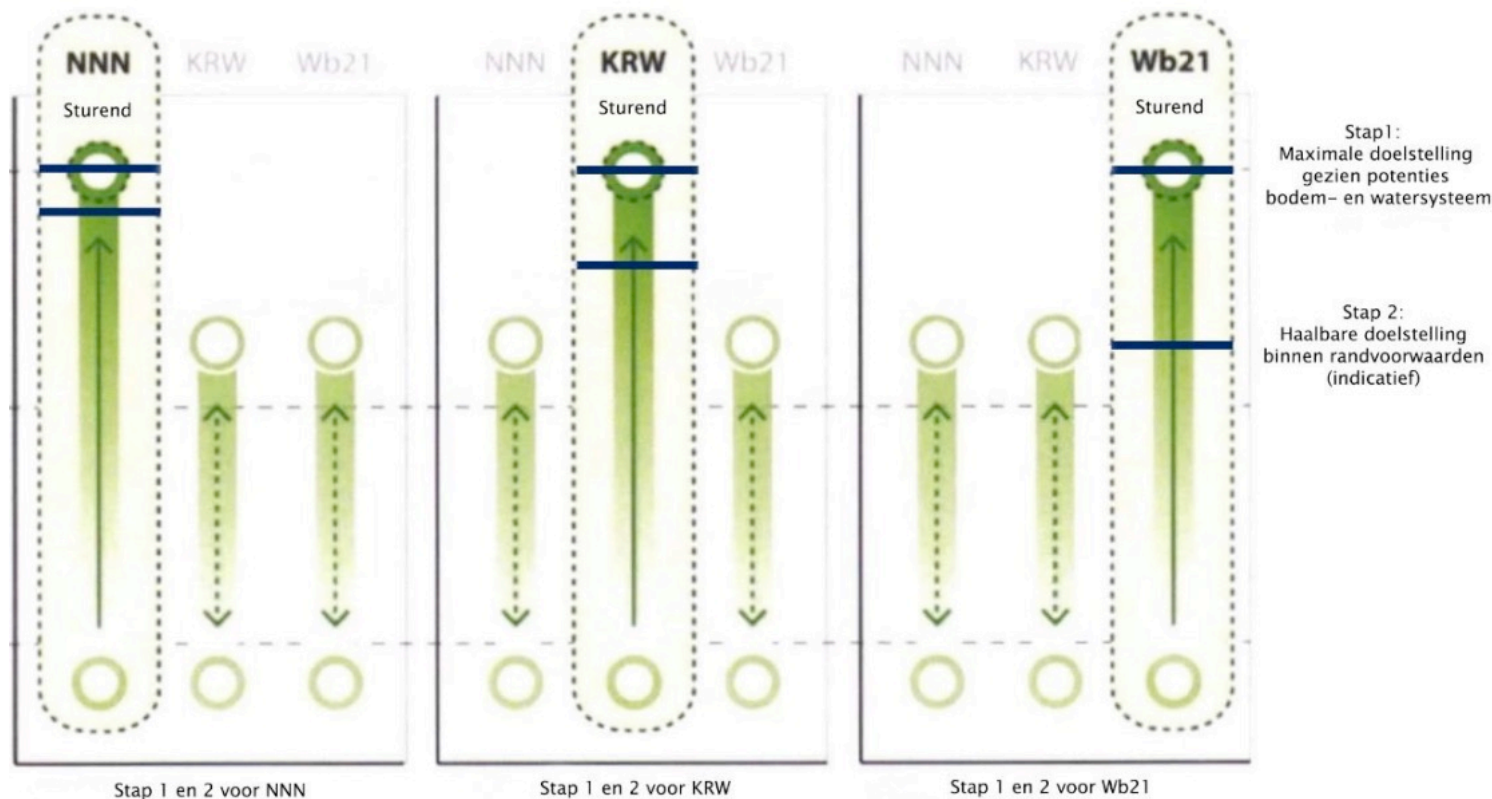
- NNN: ga na welke natuurdoeltypen maximaal haalbaar zijn, bijvoorbeeld via het natuurlijker maken van de beek, het verhogen van de (lokale) grondwaterstanden, het verschromen / afgraven van bodems, het verder opheffen van barrières en verbeteren van verbindingen (bijvoorbeeld vispassages of bosstrook)³ en via beheersmaatregelen.
- KRW: ga na wat het maximaal ecologisch potentieel (MEP) is bijvoorbeeld via het verbeteren van de stroming, het realiseren van een natuurlijke afvoerdynamiek, het opheffen van barrières, het verbeteren van de chemische en ecologische waterkwaliteit en het creëren van diversiteit in aquatische biotopen.
- Wb21: ga na hoe het water zo lang mogelijk kan worden vastgehouden en/of geborgen in het beekdal, bijvoorbeeld via het aanbrengen kunstwerken, het dempen van afwateringsloten en/of het creëren van weerstand (meandering, begroeiing).

Geef aan in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen voor het Koningsdiep. Beschrijf welke maatregelen genomen kunnen worden om deze transitie te stimuleren

Stap 2 Varianten 'Haalbaar binnen randvoorwaarden'

Werk vanuit de geoptimaliseerde alternatieven uit stap 1 verschillende inrichtingsvarianten uit waarbij rekening gehouden wordt met de randvoorwaarden vanuit andere gebruiksfuncties in het studiegebied. Denk daarbij aan het voorkomen van onevenredige gevolgen voor de landbouw, woningen, bedrijven en infrastructuur, en aan het behouden of versterken van de mogelijkheden voor recreatie. Geef steeds aan welke concessies daarbij gedaan worden aan het doelbereik voor NNN, KRW en Wb21, en welke randvoorwaarden het meest knellend zijn voor het halen van de doelen.

Figuur 2: Bewerkt figuur uit de NRD.

Stap 3 Voorkeursalternatief/-variant

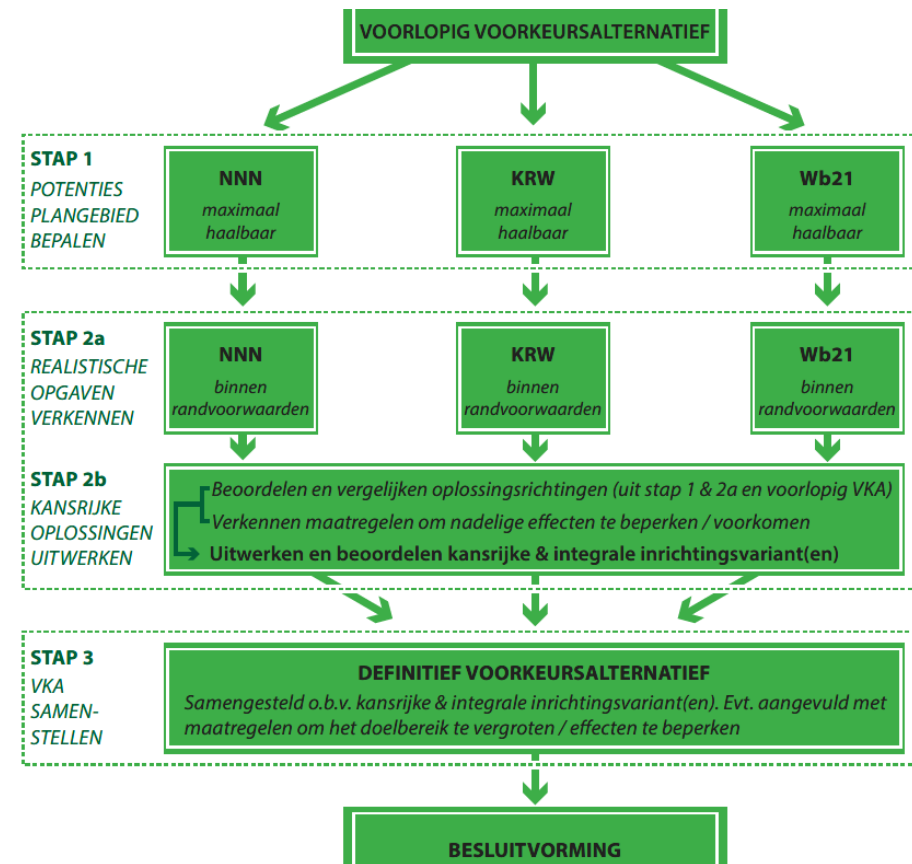
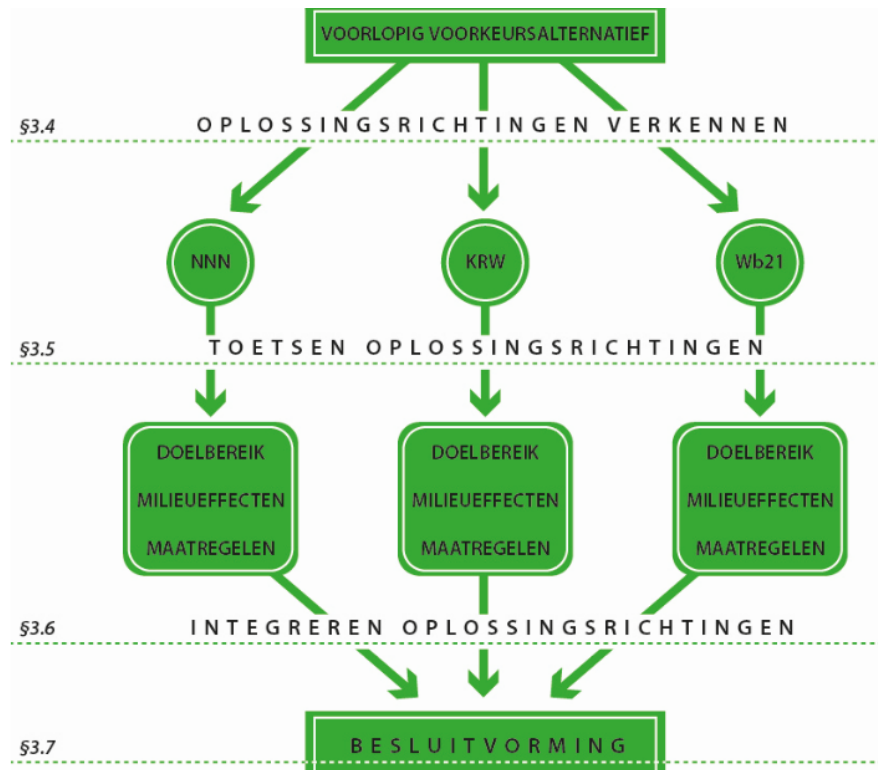
Stel op basis van de informatie uit stap 1 en 2 het voorkeursalternatief c.q. de voorkeursvariant samen. Geef aan welke mitigerende maatregelen nog getroffen kunnen worden om het doelbereik te vergroten of negatieve gevolgen voor andere gebruiksfuncties te verminderen. Bij dit laatste kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het ophogen van landbouwgrond met in het plangebied afgegraven grond, teneinde natschade te voorkomen.

In de paragraaf '*Referentie*' stelt de Commissie voor om de huidige toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieu- toestand als gevolg van de autonome ontwikkeling te beschrijven, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Ga specifiek in op hoe klimaatverandering is meegenomen in de beschrijving van de autonome ontwikkeling.

Geef, met het oog op de mogelijke gevolgen voor de verschillende gebruiksfuncties een beschrijving van het huidige grondgebruik in het plan- en studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling daarin.

Reactie

In het voorlopig voorkeursalternatief, zoals die in de NRD is beschreven, is vanaf het begin rekening gehouden met de randvoorwaarden vanuit andere gebruiksfuncties in het gebied. De gebiedscommissie ziet stap 1 *Alternatieven 'Maximaal haalbaar'* als een extra verkennende stap ten opzichte van het planproces, zoals dat in de NRD is voorgesteld. Door deze extra stap te zetten is de mate van doelbereik voor NNN, KRW en WB21 goed in beeld te brengen en wordt inzichtelijk welke randvoorwaarden het meest knellen voor het halen van deze doelen. Het brengt de potenties voor de natuurontwikkeling en het hydrologisch beekdalherstel beter in beeld. De gebiedscommissie stelt voor om deze stap (zie stap 1 in onderstaande figuur 3b) in beeld te brengen op basis van bestaand onderzoek en daarna de realistische varianten uit te werken in hoeverre deze doelen haalbaar zijn binnen de gestelde randvoorwaarden voor o.a. de landbouw en andere gebruiksfuncties zoals wonen, infrastructuur en recreatie.

Figuren 3a & 3b: het processchema uit het concept- NRD (links) & het processchema n.a.v. advies Commissie m.e.r. (rechts)

Verder vindt de gebiedscommissie het zinvol om gezamenlijk met betrokken partijen na te gaan en aan te geven in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen voor het Koningsdiep. De gebiedscommissie stelt voor om het onderzoek daarvoor te beperken tot de waterhuishouding gerelateerde beheer- en inrichtingsvraagstukken en te beschrijven welke maatregelen hierin genomen kunnen worden om deze transitie te stimuleren.

Tot slot benoemt de Commissie de beschrijving van de referentiesituatie. Deze wordt verder uitgewerkt in het MER conform het advies.

Voorstel

Advies van de Commissie voor dit onderdeel, met in achtneming van bovengenoemde reactie van de gebiedscommissie, overnemen en verder uit te werken in de MER.

d. Doelbereik en milieugevolgen

In dit hoofdstuk adviseert de Commissie om bij de beoordeling van de alternatieven en varianten onderscheid te maken tussen de mate waarin de doelen gerealiseerd worden en de milieugevolgen. Breng de robuustheid van het doelbereik en de milieugevolgen in beeld voor de situatie in 2050, onder andere op basis van te verwachten neerslagpatronen.

Geef aan welke aannames zijn gedaan bij de effectbepaling, welke onzekerheden in de effectbepaling een rol spelen, hoe groot deze onzekerheden bij benadering zijn, en in welke mate terugvalopties (maatregelen 'achter de hand') beschikbaar zijn, mochten de effecten na realisatie ongunstiger zijn dan waar van tevoren van is uitgegaan. Ga specifiek in op de consequenties voor het doelbereik en de milieugevolgen van het al dan niet verwerven van de voor de inrichting benodigde gronden.

Maak helder onderscheid in de milieugevolgen in de realisatiefase (aanleg/inrichting) en de eindsituatie (beheer, onderhoud en gebruik).

Het advies voor de onderdelen bodem, water, natuur, landschap en cultuurhistorie worden conform het advies uitgewerkt in het MER

Reactie

De gebiedscommissie onderschrijft de aanbevelingen van de Commissie.

Voorstel

Advies van de Commissie voor dit onderdeel overnemen en mee te nemen in de op te stellen MER.

e. Monitoring en evaluatie

In dit hoofdstuk adviseert de Commissie bij de vergelijking van de alternatieven en varianten en bij de toetsing van de alternatieven aan (project-)doelen en wettelijke eisen expliciet rekening te houden met de onzekerheden in effectbepalingen. Geef in het MER aan op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als de doelen en wettelijke eisen in de praktijk niet gehaald worden.

Reactie

De gebiedscommissie onderschrijft de aanbevelingen van de Commissie.

Voorstel

Advies van de Commissie voor dit onderdeel overnemen en mee te nemen in de op te stellen MER.

4.2 Beantwoording van zienswijzen

Voor de beantwoording van de zienswijzen wordt verwezen naar bijlage 1.

Bijlage 1: Beantwoording van zienswijzen

Nummer en woonplaats	Zienswijze	Reactie van gebiedscommissie Koningsdiep
1 Ureterp	Ziet er mooi uit! Variant A1 (in 3.3.3) heeft mijn voorkeur.	<p><i>De gebiedscommissie waardeert het gegeven compliment. Met betrekking tot de voorkeur van variant a1, deze variant wordt nog nader beoordeeld in de milieueffectrapportage en op basis van deze beoordeling wordt de definitieve voorkeursvariant bepaald.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze afdoen conform bovenstaande reactie. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de NRD.</p>
2 Beetsterzwaag	Gezien er in de Notitie Reikwijdte en detailniveau staat beschreven, is een van de doelen van het natuurnetwerk 'Het (verder) opheffen van barrières / verbeteren van verbindingen' (pg. 21). Het lijkt me dat dit voor alle natuurtypen inclusief bijbehorende soorten geldt. Is er hiertoe wellicht een mogelijkheid om een smalle strook land (5-10 meter breed is al voordelig) aan de zuidkant van het in te richten natuurnetwerk in te richten als bosvegetatie (bv. door een smalle houtwal op te werpen en in te planten of een strook grond spontaan te laten verbossen)? Op deze manier ontstaat er een robuuste bosverbinding tussen de Marschen en het oude bos waardoor bosgebonden soorten die langs het koningsdiep voorkomen (onder meer keizersmantel, grote weerschijnvlinder, boommarter, zwarte specht en das) zich beter kunnen verplaatsen tussen de twee gebieden. Ook wordt er op deze wijze een bijdrage geleverd aan de landelijke doelstelling om voor 2030 15.000 hectare extra bos aan te leggen binnen het NNN. Door in de strook in te richten natuur zowel in te zetten op botanisch waardevol grasland/moeras als op bos/bosrand, biedt deze voor een hoger aantal typische soorten die langs het	<p>Robuuste bosverbinding <i>De NNN-opgave in dit deel van het beekdal is gericht op botanische natuurdoeltypen zoals natte schraalland, vochtig hooiland en plaatselijk rivier- en beekbegeleidend struweel. Het beheer zal hierop worden afgestemd. In de uitwerking van de oplossingsrichting NNN worden natuurdoeltypen getoetst in de milieueffectrapportage. De ontwikkeling van een aanééngesloten zone van bos lijkt in het beekdal vanuit landschap niet waarschijnlijk, ook vanwege beheer- en onderhoudsaspecten. Desondanks zullen we de aanleg van verbindende boselementen tijdens de optimalisatie van de NNN-opgave nader onderzoeken en voor zover mogelijk ook toepassen.</i></p> <p>Weidevogels <i>Bij de optimalisatie van de NNN opgave wordt rekening gehouden met de bestaande natuurwaarden in het gebied, maar de focus in het beekdal ligt hier op de optimalisatie van eerder genoemde natuurdoeltypen en niet op het in het stand houden of uitbreiden van de weidevogelpopulatie. In de provincie Fryslân liggen in andere gebieden meer kansen om de weidevogelpopulatie in stand te houden of uit te bereiden.</i></p>

	<p>koningsdiep voorkomen een geschikte verbindingzone dan wanneer alleen naar korte vegetaties wordt gekeken.</p> <p>Verder heb ik een vraag met betrekking tot weidevogels. Tijdens de online bijeenkomst kwam ter sprake dat er voornamelijk botanische doelen worden gesteld binnen het in te richten gebied. Een eerder ingericht gebied, de Poasen, heeft zich echter de laatste jaren als een van de weinige gebieden in Nederland ontwikkeld tot een gebied waar kritische weidevogels zoals Kievit, wulp en tureluur niet alleen fors toenemen, maar ook succesvolle broedresultaten halen (bron: eigen waarneming van vliegvlugge jongen). Zelfs de grutto zag ik er afgelopen jaar terug, al weet ik niet of deze er ook heeft gebroed. Zou het misschien in de planvorming meegenomen kunnen worden om in ieder geval de aan de Poasen grenzende percelen geschikt te maken voor weidevogels door net als in de Poasen plasdrasvegetaties aan te leggen die tot ver in juli nat zijn? Als het gebied voldoende nat is, lijkt het predatie effect uit omliggende bossen in dit gebied nihil te zijn omdat de kuikens het water in kunnen vluchten bij onheil. Wellicht kan hier nog verder onderzoek naar worden gedaan.</p>	<p><i>Binnen de NNN wordt waar het kan gestreefd naar de ontwikkeling van dotterhooibloemlanden, dat in principe geschikt kuikenland is voor weidevogels. Hier profiteren de weidevogels van de natuurinrichting. Echter enige toename van beslotenheid van het landschap kan deze ontwikkeling ook negatief beïnvloeden. Binnen het plangebied ligt geen opgave om het beekdal geschikt te maken voor weidevogels. Dit wordt nader verwoord in de milieueffectrapportage.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
<p>3 Oosterwolde</p>	<p>De Notitie Reikwijdte en Detailniveau kinne we besjen. It falt my op dat oan beide kanten fan de Bakkefeansterfeart sompen yntekene binne.</p> <p>It soe folle moaier en better wêze om de natuerhistoaryske struktuer te restaurearjen. Benammen de meänderjende loop fan it Alddjip. Op de âlde kaart fan Sybrant van Ockinga Is dat noch goed te besjen. Ek mei oare metoaden is de oarspronklike sitewaasje noch goed te rekonstruearjen.</p> <p>It heucht my dat troch it lege ferfal it wetter winterdeis op it oanlizzende lân stie. Dy sitewaasje kin ek no in oplossing jaan as der in protte wetter ôfstreamt by winterdeis. Mooglik kin it</p>	<p><i>Om de beekdelling fan it Alddjip foar wiete en drûge perioaden klimaatbestindich (WB 21) te meitsjen, moat it wetter yn de bopperin en op de flanken safolle mooglik fêsthâlden en burgen wurde. Yn it part fan de bopperin by Bakkefean hat it wetter de romte om yn in wiete perioade opfongen te wurden yn it takomstige nije natuergebiet. Yn it beektrajekt tusken Bakkefean en Heidehuzen wurdt ûndersocht oft it werom bringen fan de âlde meänderjende natuerhistoaryske struktuer in bydrage oan de hjoeddeiske natuer en wetteropjeften yn it gebiet leveret. By dat ûndersyk meitsje wy gebrûk fan de rapporten fan it Kenniscentrum Landschap fan de Rijksuniversiteit Groningen, dy't dy rapporten yn opdracht fan de gebiedskommisje opsteld hawwe. Yn dit rapport wurdt ferwiisd nei in</i></p>

	<p>omlizzende lân wer wat leger oanhâlden wurde. Krekt as foarhinne.</p>	<p><i>kaart fan Ockinga (omtrint 1680). Foar ynformaasje: dy rapporten binne te del te laden fia www.fryslân.frl/koningsdiep. De NRD hâldt rekken mei de lânskiplike en kultuerhistoaryske eleminten. Ek op oanrieden fan de Commissie m.e.r. sil yn de miljeu-effektrapportaazje neier yngean wurde op de weardefolle lânskiplike en kultuerhistoaryske eleminten en struktueren yn de beekdelling.</i></p> <p>Foarstel rjochting GS: Sjenswize ôfdwaan konfoarm boppesteande reaksje en wurdt yn de miljeu-effektrapportaazje ferwurke</p>
<p>4 Bakkeveen</p>	<p>De naam Koningsdiep heeft te maken met de zogeheten koningsstromen, net als koningswegen toegankelijk voor alle mensen. De naam Alddijp is pas ruim 500 jaar geleden in gebruik genomen na het graven van de (turf)vaart van Allardsoog tot de aansluiting aan de vaart in Bakkeveen. Die werd Nijddijp genoemd en van de weersomstuit werd de beek dus Alddijp. Beter is de oorspronkelijke naam Boarne te handhaven. Het zou mooi zijn om de geschiedenis in deze naam trouw te blijven. In het Noordelijk Scheepvaart museum te Groningen hangt een zeer oude kaart van 500 n.C.; alles lijkt zo anders behalve de duidelijk zichtbare met naam vermelde rivier Boarne.</p> <p>Verder hoop ik met heel mijn hart dat de veehouderijen aan de bovenloop van het beekdal kunnen worden verkleind en niet verder zullen uitbreiden. Sinds wij hier in de jaren 70 zijn gaan wonen zijn de melkveehouderijen 3-5 keer groter geworden en is het landschap in het beekdal veranderd in groene woestijnen zonder wilde bloemen. Grutto's zijn verdwenen en kievitenvogels zeldzaam. De bodem is door steeds zwaarder landbouwmachines dusdanig aangestampt dat er geen wormen meer kunnen leven terwijl hun gangen de grond luchtig houden en daarmee helpen het CO2 opslaan. Dank u wel voor de mogelijkheid te reageren.</p>	<p><i>De gebiedscommissie is zich bewust van de verschillende namen die de beek in de tijd heeft gekend en in de volksmond nog heeft. De officiële naamgeving voor dit gedeelte van de waterloop is Alddijp. Deze officiële naamgeving hebben we in de NRD gehanteerd en deze naam blijven we gebruiken in de op te stellen milieueffectrapportage. Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de NRD.</i></p> <p><i>Aan de door de indiener gewenste verandering in de bedrijfsvoering van de aangrenzende landbouw kan vanuit de gebiedscommissie geen concrete uitvoering gegeven worden. De gebiedscommissie vindt het wel zinvol om hierover in gesprek te gaan met o.a. LTO en de projectorganisatie probeert vanuit o.a. de Regiodeal Zuidoost Friesland een verkenning voor natuurinclusieve landbouw en dan met name gericht op watergerelateerde beheermogelijkheden te stimuleren. Daarnaast adviseert Commissie m.e.r. in de milieueffectrapportage te onderzoeken in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen in het beekdal. De gebiedscommissie stelt voor dit advies van de Commissie m.e.r. over te nemen en het onderzoek daarvoor te beperken tot de waterhuishouding gerelateerde beheer- en inrichtingsvraagstukken</i></p>

		<p>en te beschrijven welke maatregelen hierin genomen kunnen worden.</p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
5 LTO noord	<p>De indiener is van mening dat de scope van de MER wellicht onvoldoende is om de wijzigheidsbevoegdheid in het bestemmingsplan Opsterland erop te baseren, normaliter gaat de MER slechts over milieueffecten, de afwegingen die nu aan de orde komen gaan over meer dingen dan dat. Denk aan overlast en schade als gevolg van onkruiden, schaduwwerking van het feit dat het NNN wordt, frustratie van optimalisatie van de verkaveling van bedrijven.</p> <p>De landbouw is in de notitie te summier en volstrekt ontoereikend is beschreven, de aard van de bedrijven en het onderliggend belang moet duidelijker worden geformuleerd. Net als voor andere functies past hierbij ook een kaartbeeld met de ligging van de bedrijven en de gronden die de agrarische functie zullen behouden.</p> <p>Vanuit agrarisch perspectief worden aanvullingen op beoordelingscriteria (tabel 3.1) voorgesteld zoals: effecten toevoegen die samenhangen met de nat- en droogteschade, niet alleen op groei en productie van gewassen, maar ook naar kwaliteit van het product, het feit dat vaker herinzaai moet plaatsvinden, onkruiddruk, gewassen wellicht vatbaarder zijn voor ziekten en plagen. Aanwezigheid van leverbot en andere vee gerelateerde parasieten. De milieueffecten van een slechte waterhuishouding voor de benutting en beschikbaarheid van mineralen, de mogelijkheden om land te kunnen gebruiken voor</p>	<p><i>Indiener refereert naar het bestemmingsplan Opsterland, ter informatie merken wij op dat deze milieueffectrapportage is bedoeld voor het vaststellen van WILG inrichtingsplan en niet het bestemmingsplan van de gemeente Opsterland.</i></p> <p><i>Indiener vraagt om een betere beschrijving en een goed kaartbeeld van de bedrijven en de agrarische functies in het plangebied. We nemen deze aanbeveling mee in de uitwerking van de milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Daarnaast noemt indiener een groot aantal risico's van de omvorming van het plangebied naar een meer natuurlijk beekdal. Indiener stelt voor om meer inzicht te bieden in effecten die samenhangen met de nat- en droogteschade. Voor de afwegingen die gemaakt moeten worden in het kader van het inrichtingsplan zijn dergelijke gedetailleerde inzichten niet nodig. We nemen dit voorstel niet over. Een beoordeling van de belangrijkste effecten op hoofdlijnen is in deze fase voldoende om tot een goede weloverwogen beslissing te komen. Bovendien kan een dergelijke gedetailleerde effectbeschrijving eerder tot meer onduidelijkheid leiden ten aanzien van de effecten van nat- en droogteschade. Het is namelijk onmogelijk om voor alle percelen langs het Koningsdiep tot een goede uniforme inschatting te komen ten aanzien van aspecten zoals onkruiddruk, gewassen die vatbaar zijn voor ziekten en plagen, vee gerelateerde parasieten, e.d. Daarmee ontstaat er veel onzekerheid in de effectbeoordeling en kan er eigenlijk geen goede inschatting worden gemaakt van de ernst van het effect. Voor het</i></p>

<p>het weiden van vee. Eventueel structuurbederf dat samenhangt met waterhuishouding.</p> <p>Het scheiden van functies zou een basisbeginsel moeten zijn. Met andere woorden dat effecten van een andere waterhuishouding en peilbeheer zich moet beperken tot het gebied dat de functie natuur heeft. Dit is voor de landbouw een voorwaarde die duidelijkheid geeft over de gebruiksmogelijkheden van gronden die blijven als landbouw beschouwd mogen worden. Een discussie over een meer technische inrichting van het watersysteem moet niet uit de weg worden gegaan.</p> <p>Open water heeft aantoonbaar een aantrekkende werking op ganzen die vervolgens in landbouwgebied gaan foerageren. Geeft het belang aan om het effect van het aanmoedigen van faunaschade nader te beschrijven in de MER.</p> <p>Aandacht wordt gevraagd om het effect van de status en doorwerking van de gecreëerde nieuwe natuur en natuurwaarden in het beekdal voor de agrarische ontwikkeling in de omgeving inzichtelijk te maken. De indiener ziet graag een scenario uitgewerkt waarbij minder dan 350 ha NNN wordt gerealiseerd, omdat er over circa 100 ha NNN nog onduidelijkheid heerst over de toekomstige inrichting. De MER mag niet als een indirect pressiemiddel worden ingezet in de onderhandelingen met betrokken grondeigenaren.</p>	<p><i>abstractere thema 'nat- en droogteschade' kan dit wel. Zo kunnen de gevolgen voor de gewenste drooglegging bijvoorbeeld vrij eenvoudig in beeld worden gebracht. Daarmee wordt inzichtelijk gemaakt waar de belangrijkste risico's liggen ten aanzien van nat- en droogteschade liggen (zonder specifiek in te gaan op onderliggende effecten) en kunnen maatregelen worden verkend om deze effecten te beperken of voorkomen.</i></p> <p><i>Het scheiden van functies als basisbeginsel tussen natuur en landbouw staat momenteel ter discussie. De maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie en het versterken van de biodiversiteit kunnen belangrijke bouwstenen zijn voor de gewenste transitie van de landbouw naar een duurzame, natuurinclusieve en grondgebonden kringlooplandbouw. De gebiedscommissie ziet namelijk kansen voor de landbouw in het beekdal om o.a. verdroging op de flanken te bestrijden. Daarnaast adviseert commissie m.e.r. aan te geven in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen in het beekdal. De gebiedscommissie stelt voor dit advies van de Commissie m.e.r. over te nemen en het onderzoek daarvoor vooralsnog te beperken tot de waterhuishouding gerelateerde beheer- en inrichtingsvraagstukken en te beschrijven welke maatregelen hierin genomen kunnen worden. Nu de indiener heeft aangegeven dat een discussie niet uit de weg moet worden gegaan, wil de gebiedscommissie hierover graag in overleg met de indiener om inzichtelijk te krijgen welk idee de indiener hierbij heeft.</i></p> <p><i>Indiener geeft aan dat ook een toename van faunaschade kan ontstaan, bijvoorbeeld doordat het gebied aantrekkelijker wordt voor ganzen. Dit kan inderdaad een aandachtspunt vormen voor de ontwikkeling van het beekdal. We nemen het aspect flora- en faunaschade mee als beoordelingscriteria in de milieueffectrapportage.</i></p>
---	--

		<p>Tot slot vraagt indiener om een alternatief mee te nemen met minder dan 350 ha NNN. Wij nemen dit alternatief niet mee. Het doel van de milieueffectrapportage is het inzichtelijk maken van de effecten van de totale inrichting van de 350 ha op de omgeving en is daarmee een vast gegeven. De inrichting van de boven- en middenloop van het Alddijp dient daarbij in samenhang te worden beoordeeld. Daarbij is de gebiedscommissie van mening dat de milieueffectrapportage op een juist moment in het proces van het opstellen van inrichtingsplan wordt geschreven. In deze fase van planvorming worden belangrijke keuzen gemaakt voor na te streven doelstellingen en bijbehorende maatregelen die effecten hebben op de verschillende functies in dit gebied. Om dit inzichtelijk te maken naar belanghebbenden en de besluitvorming over deze keuzen te ondersteunen speelt het opstellen van een MER een belangrijke rol. In het planproces wordt ingezet om ook met de betreffende grondeigenaren tot overeenstemming te komen voor particulier natuurbeheer, kavelruil of verwerving. Daarnaast hebben diverse grondeigenaren aangegeven een concreet inrichtingsplan te willen zien om een betere afweging te kunnen maken of particulier natuurbeheer voor hen een optie is.</p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage. .</p>
6 Bakkeveen	<p>In feite gaat het hier om een relatief oud plan (2007, dus 14 jaar oud), waarvan destijds de begroting ook al is vastgesteld. Nu ligt de aanzet tot de milieueffect rapportage voor van het gebied omgeving Bakkeveen. Het verbaast mij dat er na afronding van de MER meteen een plan ligt, terwijl de resultaten van de MER nog ter inzage komen te liggen. Dat betekent dat aan de voorkant een voldoende breed onderzoeksveld moet worden beoordeeld in de MER.</p>	<p>Op dit moment heeft alleen de NRD ter inzage gelegen. De milieueffectrapportage ligt ter inzage met het moederbesluit, in dit geval het besluit over het WILG inrichtingsplan. Overigens is dit tijdens de terinzagelegging nog niet het definitieve plan, maar betreft dit het ontwerpplan.</p> <p>1. De gebiedscommissie Koningsdiep zich ervan bewust dat niet alle wensen en zorgen uit de omgeving direct bij hen bekend zijn. De</p>

<p>1. Eerst een vraag vooraf: het bevreemdt mij dat omwonenden niet zijn betrokken. In de gebiedscommissie zitten wel enkele omwonenden maar die zitten er sowieso voor een belang van een bepaalde partij (aldus het overzicht van de samenstelling van de commissie). Hoe wordt nu invulling gegeven aan de wensen en zorgen van de omwonenden? Ik probeer hieronder de zorgen van diverse omwonenden aan te geven.</p> <p>2. In de MER worden effecten van verschillende varianten (“oplossingsrichtingen”) van de voorgenomen activiteiten onderzocht en beoordeeld. Waarom dient de planhistorie in de MER gedetailleerd te worden uitgewerkt en beschreven; het gaat toch om de toekomstige verandering? Wat betekent deze benadering?</p> <p>3. “Binnen de kaders wordt getracht de hoeken van het speelveld op te zoeken” staat met zoveel woorden in de notitie. Het voorkeursalternatief wordt echter leidend verondersteld. Hier bekruipt mij de angst dat er weinig varianten meer mogelijk zijn en dat varianten en oplossingsrichtingen die niet in de MER worden onderzocht ook later niet meer gekozen kunnen worden.</p> <p>Daarom moet de MER breed worden uitgevoerd:</p> <p>a. Onderzoek naar betekenis van moeras en ander landschap nabij woonomgeving van mensen, ook in de dorpen zelf. Op welke wijze verandert het leefmilieu? Veel gehoorde zorg is overlast van muggen en vliegen. Dus niet alleen onderzoek in de projectfase, maar ook voor de situatie daarna. Dezelfde vraag geldt natuurlijk voor ondernemers, de dieren van de ondernemers en de eventueel opgelegde beperkingen a.g.v. milieu aspecten.</p> <p>b. Onderzoek naar de gevolgen voor flora en fauna in de nader te bepalen effectgebieden. Dit is in feite een verbreding, vergroting van de reikwijdte, van het onder punt a gestelde.</p>	<p><i>gebiedscommissie staat voor een zorgvuldig en transparant planproces, daarom is deze NRD en de plannen eerst met de direct betrokken grondeigenaren besproken en daarna met de omliggende bewoners. Met het ter visie leggen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt geprobeerd de bewoners naast andere belanghebbenden in een vroeg stadium bij het opstellen van het inrichtingsplan te betrekken. Met het indienen van een zienswijze kunnen bewoners hun wensen en zorgen kenbaar maken en onderzoeken we of er nog aanvullende aspecten meegenomen moeten worden in milieueffectrapportage. De gebiedscommissie geeft op basis van de reacties een advies richting GS.</i></p> <p><i>2. De planhistorie bepaalt mede het kader voor de milieueffectrapportage. In het verleden zijn al veel onderzoeken uitgevoerd en beslissingen genomen. Met het beschrijven van de planhistorie laten we zien welke (milieu)afwegingen hier een rol hebben gespeeld. Zo laten we zien welke besluiten en beslissingen in het verleden zijn genomen. Tevens verwijzen wij u naar het advies van de Commissie m.e.r. die ons dit als aandachtspunt heeft meegegeven.</i></p> <p><i>3. De aandachtspunten, die indiener onder punt 3 aanreikt, worden meegenomen in de milieueffectrapportage. Na oplevering van de milieueffectrapportage is het van belang dat effecten ook in de praktijk worden gemonitord om te beoordelen of voldaan is aan de doelstellingen. Afhankelijk van de te verwachten effecten van het voorkeursalternatief wordt in de milieueffectrapportage een monitoringsplan opgesteld. De grondwaterstanden in het gebied worden al gemonitord door een recent aangelegd meetnet. Ter informatie de rapportage over dit meetnet kunt u downloaden via www.fryslan.frl/koningsdiep.</i></p>
---	---

<p>c. Onderzoek naar de noodzaak van het grootschalige grondverzet en de milieu gevolgen daarvan. Het verhogen van de stuw(en) en een ander beheer van de betreffende gronden geeft ook waterbeheersing (langer vasthouden van water) en natuurlijke ontwikkeling.</p> <p>d. Onderzoek naar de waterstanden van oppervlakte water en grondwater in de effectgebieden inclusief de bepaling van het effectgebied.</p> <p>e. Onderzoek naar de verandering van toegankelijkheid van bestaande wandel-, fiets- en rij-routes.</p> <p>f. Onderzoek naar en betekenis voor milieu in brede zin m.b.t. toegankelijkheid van in te richten en omliggende gebied voor bezoekers via paden (wandel, fiets). Dit aspect wordt voor leefbaarheid en gezondheid steeds belangrijker.</p> <p>g. Onderzoek naar de betekenis van Inrichting van eventueel uitgediepte delen voor kleine waterrecreatie, zoals kanovaren.</p> <p>4. De criteria waartegen wordt getoetst en vervolgens wordt geprioriteerd zijn niet geheel duidelijk. De effecten worden gescoord blijkens de tabel op pagina 23. Hoe vervolgens de thema's onderling worden gewogen en of er thema's zijn die blokkerend (kunnen) zijn, is niet aangegeven. Wat er vervolgens gebeurt in de afweging van de verschillende varianten en oplossingen en wensen is niet duidelijk. Dit dient ook transparant en objectief te worden uitgevoerd. Ik hoop dat de belangen van een ieder kunnen worden beoordeeld en dat tot een oplossingsrichting wordt gekomen dat zoveel mogelijk recht doet.</p>	<p><i>4. In de milieueffectrapportage brengen we geen prioritering aan binnen de milieuaspecten uit de tabel op pagina 23. De milieueffectrapportage moet een onafhankelijke beoordeling van milieuaspecten opleveren. De Commissie m.e.r. heeft ons wel aangedragen of we in de milieueffectrapportage een afweging kunnen maken of alle doelen hetzelfde gewicht hebben of dat bepaalde doelen prioritair zijn. Het is uiteindelijk aan het bevoegd gezag om op basis van de uitkomsten van de milieueffectrapportage tot een beslissing te komen over het voorkeursalternatief. Het is dan ook aan het bevoegd gezag om te beoordelen welke milieuaspecten zij meer of minder waardevol acht.</i></p> <p>Voorstel richting GS: De zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de NRD.</p>
--	---

<p>7 Bakkeveen</p>	<p>Tegen het project "nieuwe natuur langs het Alddijp" heb ik de volgende zorgen en bezwaren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overlast door vliegen, muggen enz. voor mijn paarden en voor onszelf. We zullen in de zomer niet meer buiten kunnen zitten. • Het waterpeil van de sloot, die de grens vormt tussen uw terrein en mijn land mag beslist niet verhoogd worden. Het aansluitende land is nu al kwetsbaar en zal bij verdere vernatting niet meer te gebruiken zijn voor mijn paarden en verdere werkzaamheden. • In het land achter: Grote gaten door dassen en vossen. Dit is zeer gevaarlijk voor veulens. Met Peesblessures en in het ergste geval gebroken benen tot gevolg. • Er zijn nu al veel ganzen en er worden door het water waarschijnlijk nog meer aangetrokken. • Gaten in walkanten van de sloot. • Waardevermindering van het pand. Als ik het wil verkopen zie ik niet snel nieuwe kopers door alle nieuwe wetten en regels die misschien zullen volgen. • Reeën lopen nu al rond ons huis. Daar hebben we geen last van. Alleen als we in het donker thuiskomen moeten we even opletten dat ze niet voor de auto komen. Ook lopen er overdag wel vossen op het land. Daar zijn we minder blij mee i.v.m. verspreiding van ziektes e.d. <p>Voor alle schade en verlies dat veroorzaakt wordt door bovengenoemde stel ik u verantwoordelijk.</p>	<p><i>Indiener geeft aan dat er momenteel al schade wordt ondervonden door fauna zoals vossen en dassen. En verwacht dat een toename van faunaschade kan ontstaan, bijvoorbeeld doordat het gebied aantrekkelijker wordt voor ganzen, muggen en vliegen. Dit kan inderdaad een aandachtspunt vormen voor de verdere ontwikkeling van het beekdal. We nemen het aspect flora- en faunaschade mee als beoordelingscriteria in de milieueffectrapportage. De effecten op het huidig oppervlaktewatersysteem worden meegenomen in de milieueffectrapportage.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovengenoemde reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
<p>8 Tennet TSO BV Arnhem</p>	<p>Omdat de hoogspanningsverbinding van groot belang zijn voor de leveringszekerheid van elektriciteit in Nederland is de bereikbaarheid en veiligheid van de assets van groot belang. Tennet wil graag in gesprek over het natuurinrichtingsplan.</p>	<p><i>De inrichtingsvarianten worden ook getoetst op het aspect kabels en leidingen. De projectorganisatie gaat hierover in overleg met Tennet.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovengenoemde reactie afdoen. Deze zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de NRD.</p>

<p>9 Siegerswoude</p>	<p>Het baart mij zorgen dat de afwatering van onze gronden straks na de inrichting slechter gaan worden. Ik zou graag een peilbuis bij ons land willen hebben om eerst een nulmeting te kunnen doen en dan later het grondwater te kunnen monitoren</p>	<p><i>In het projectgebied is in 2019 een meetnet ingericht om de grondwaterpeilen in de omgeving te monitoren. De peilbuizen zijn geplaatst op locaties waarbij volgens de eerste hydrologisch onderzoeken effecten zijn te verwachten. Ter informatie de rapportage over dit hydrologisch meetnet is te downloaden via www.fryslan.frl/Koningsdiep. De effecten van de geoptimaliseerde voorkeursvariant op de waterhuishouding worden onderzocht in de milieueffectrapportage. Evenals de effecten op de nat- en droogteschade in omliggende agrarische percelen. De projectorganisatie gaat graag met de indiener in gesprek over de uitkomsten van dit onderzoek en op basis hiervan kan een eventuele plaatsing van een peilbuis worden besproken.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovengenoemde reactie afdoen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de NRD.</p>
---------------------------	---	--

<p>10 Siegerswoude</p>	<p>Wij hebben een melkveebedrijf met een groot deel van de gronden in het plangebied. Daarmee hebben alle veranderingen die aan het koningsdiep worden gedaan, direct invloed op ons bedrijf en daarmee ons bestaansrecht. Het huidige plan houdt met veel dingen rekening, maar voor de agrarische bedrijven moeten we het doen met één enkele regel: “de ontwikkeling mag geen onevenredige, nadelige gevolgen hebben voor de gebruiksfuncties (o.a. landbouw) in de omgeving van het plangebied.” Dat dit een rekbaar begrip is en onvoldoende om onze belangen te waarborgen is erg duidelijk. Deze zienswijze geeft meerdere varianten. Erg handig voor de ontwerpers van het plan om ruimte te creëren, maar geeft voor ons geen enkele zekerheid over het borgen van ons belang.</p> <p>Weidegang is een belangrijk deel van onze bedrijfsvoering. De maatschappij vraagt erom en wij willen daar graag ons steentje aan bijdragen. Wanneer er een vernatting van het gebied komt, zal de insectendruk enorm toenemen, met name in de tweede helft van de zomer. Wij maken ons zorgen over de toekomst van de weidegang met een moerasachtige omgeving. Zomerwrang is één van de ziektes die door vliegen wordt overgebracht en ernstige schade kan aanrichten aan buiten lopend vee.</p> <p>Wie is er verantwoordelijk voor het onderhoud en het eventuele falen van de waterhuishouding? Wij proberen onze gronden voldoende te laten produceren, zodat het vee er melk van kan maken. Bij falen van de waterhuishouding in het gebied zullen onze gronden te laat bemest kunnen worden, waardoor er kwaliteitsverlies optreedt. Daarnaast is onderhoud cruciaal in het laten slagen van een vlotte afvoer van het water. Wie is ervoor verantwoordelijk en wie kunnen we erop aanspreken als het misgaat?</p> <p>Het onderhoud natuur- en hooilanden. Wij proberen</p>	<p><i>Waarborging belang van de landbouw</i> <i>Indiener uit zijn zorg over het bestaansrecht van zijn bedrijfstak in het beekdal. In de milieueffectrapportage zal de huidige agrarische functie in het gebied nader worden omschreven. Naast het maatschappelijke vraagstuk over weidegang spelen de maatschappelijke vraagstukken als klimaatadaptatie en versterken van de biodiversiteit ook een belangrijke rol. De gebiedscommissie probeert deze opgaven zo goed mogelijk in het beekdal te integreren en wil de kansen hiervoor in het beekdal bespreken met o.a. LTO en betrokken agrarische ondernemers. Verder merkt de Commissie m.e.r. in haar advies op dat de NRD meldt dat de gebiedsinrichting geen onevenredig nadelige gevolgen mag hebben voor de gebruiksfuncties in de omgeving. Zij adviseert daarbij aan te geven om welke gebruiksfuncties het daarbij gaat en wat wordt verstaan onder ‘onevenredig nadelig’. Verder adviseert zij de aard en de hardheid van de randvoorwaarden die hieruit voortkomen voor de gebiedsinrichting te beschrijven. Wij nemen dit advies over en nemen dit mee tijdens het opstellen van de milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Daarnaast adviseert commissie m.e.r. aan te geven in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen in het beekdal. De gebiedscommissie onderschrijft deze aanbevelingen van de commissie m.e.r. en wil dit meenemen tijdens het opstellen van de MER.</i></p> <p><i>Onderhoud en beheer waterhuishouding</i> <i>Het waterschap is verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van het Alddjip. Voor de wijziging van oppervlaktewaterpeilen binnen het beheergebied van Wetterskip Fryslân moet na de vaststelling van het inrichtingsplan ook nog een peilwijzigingsprocedure worden doorlopen. De peilwijziging wordt vastgelegd in een zogenaamd peilbesluit. Als waterbeheerder is</i></p>
----------------------------	--	--

	<p>gewasbescherming tot een minimum te beperken. Op veel van onze kavels hebben wij natuurlijke akkerranden. Dit zijn niet bemeste randen die wij later maaien, en waar wij het liefst geen bestrijdingsmiddelen op inzetten. Hoe zorgen jullie ervoor dat er geen ongewenste vegetatie overwaait? Denk met name aan verschillende soorten distels.</p> <p>De verwachte peilverhoging bij de gronden rondom het Muzebiterspaad bedraagt 50 cm (30 cm peilverhoging en 20 cm door vertraagde waterafvoer). Dit zijn gronden die erg kwetsbaar zijn en vragen om een goede ontwatering. Dit is niet mogelijk met de voorgestelde plannen. Ook onze overige veldkavels (locatie B en C) zullen negatieve beïnvloeding ervaren van de peilverhoging. Wij eisen een volledige schadeloosstelling.</p> <p>Wij willen graag met u in gesprek om onze zienswijze toe te lichten en eventuele oplossingen te bespreken.</p>	<p><i>Wetterskip Fryslân op grond van de Waterwet en provinciale waterverordening dit verplicht. Een peilbesluit geeft de bewoners en gebruikers van een gebied duidelijkheid en zekerheid over de waterpeilen die worden nagestreefd. Er zijn echter omstandigheden (extreme weeromstandigheden, calamiteiten) waarin het vastgestelde peil tijdelijk niet kan worden gehandhaafd, het waterschap streeft erna om zo snel mogelijk de vastgestelde waterpeilen te herstellen. Als er sprake is van onevenredige schade door de vaststelling van het peilbesluit dan kan op basis van het artikel 7.14 Waterwet een verzoek tot schadevergoeding worden ingediend.</i></p> <p><i>Indiener geeft aan dat ook een toename van flora- en faunaschade kan ontstaan, bijvoorbeeld doordat er vanuit moerasachtige gebieden schadelijke insecten kunnen komen of ongewenste vegetatie overwaait. We nemen het aspect flora- en faunaschade als beoordelingscriteria mee in de milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Effecten peilverhoging</i> <i>Op hoofdlijnen worden de effecten in de waterhuishouding zowel voor oppervlaktewater- en grondwatersysteem voldoende inzichtelijk gemaakt waarbij ook getoetst wordt op nat- en droogteschade. Op basis van deze effectbeschrijving zal met de indiener overleg worden gevoerd over eventuele oplossingen en mitigerende maatregelen, waarbij ook rekening dient te worden gehouden met de aspecten landschap en archeologie.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovengenoemde reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
--	--	--

<p>11 Waterschap Noorderzijlvest, Groningen</p>	<p>Van u ontvingen wij bericht dat de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gebiedsontwikkeling Koningsdiep ter inzage ligt. Hartelijk dank voor de mogelijkheid om daarop te reageren. Graag maken wij van die mogelijkheid gebruik. Het plangebied bevindt geheel buiten het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest. Effecten op de waterhuishouding, zowel kwantitatief als kwalitatief zijn terecht benoemd in het beoordelingskader, zoals weergegeven in tabel 3-1 van de NRD. Binnen dat thema vragen wij aandacht voor het aanvoeren van oppervlaktewater via twee inlaatvoorzieningen vanuit het watersysteem van Wetterskip Fryslân naar het watersysteem van waterschap Noorderzijlvest. De twee inlaten bevinden zich op de grens van het plangebied, nabij de Jarig van der Wielenwei-Allartsoog. Wij verzoeken u te onderzoeken of de maatregelen en voorzieningen geen nadelig effect hebben, zowel kwantitatief als kwalitatief, op het water(aanvoer)systeem van ons waterschap.</p>	<p><i>De indiener vraagt aandacht voor het wateraanvoersysteem voor aangrenzend waterschap. Gezien de locatie van de uitvoering van de maatregelen, ten noorden van Bakkeveen, wordt geen effect op de wateraanvoer bij Jarig van der Wielenwei verwacht, maar dit wordt wel onderzocht. Dit aandachtspunt wordt in de milieueffectrapportage meegenomen onder waterhuishouding - verandering in het oppervlaktesysteem. Zodra de uitkomsten van de verwachten effecten op het oppervlaktesysteem bekend zijn, zal de projectorganisatie samen met wetterskip Fryslân contact opnemen met de indiener om de resultaten te bespreken.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovengenoemde reactie afdoen. De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de NRD.</p>
<p>12 Namens client uit Siegerswoude</p>	<p>De indiener kan zich namens zijn client niet vinden in de voorgenomen plannen die zijn opgenomen in de notitie. De indiener merkt op dat de aanleg van nieuwe natuur en het verhogen van het waterpeil op omliggende gebieden de huidige bedrijfsvoering van het melkveebedrijf ernstig zal beperken, belemmeren en/of groei onmogelijk zal maken. De client verliest grond met de beoogde inrichting. Het verbaast de client dat in de notitie geen rekening wordt gehouden met een tegemoetkomingsregeling voor eigenaren die (landbouw)grond kwijtraken. Client ziet graag dat een dergelijke regeling wordt opgenomen en wil hiermee in gesprek met de provincie. Het verzoek is om de maatregelen die genoemd staan in de notitie niet ongewijzigd door te voeren en verzocht wordt om een vergoeding toe te kennen voor de gemaakte proceskosten.</p>	<p><i>De effecten van een nieuwe waterhuishoudkundige inrichting van het Alldijp op het grondwaterpeil in de landbouwpercelen worden in de milieueffectrapportage in beeld gebracht en beoordeeld. Dit is opgenomen in de NRD.</i></p> <p><i>In het raamplan Koningsdiep en in het nog op te stellen WILG inrichtingsplan worden de instrumenten zoals deelname aan particulier natuurbeheer, vrijwillige kavelruil en grondverwerving genoemd om de gronden vrij te maken van agrarische gebruik en om te vormen naar natuur. De projectorganisatie wil ook graag met de indiener in overleg om een passende oplossing te vinden. Het uitkeren van een vergoeding van de gemaakte proceskosten is in deze planfase niet aan de orde en ongebruikelijk. Het verzoek wordt daarom afgewezen.</i></p> <p>Voorstel richting GS:</p>

		Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen. De zienswijze leidt niet een aanpassing van de NRD.
13 Bakkeveen	Indiener uit zijn zorg over toekomstige waterpeilen in Alddjip en wil graag weten wat voor effect de peilverhoging op de grondwaterpeilen in zijn agrarische perceel is. Een verhoging van het grondwaterpeil in zijn landbouwperceel is onacceptabel omdat dit zijn bedrijfsvoering treft.	<p><i>De effecten van een nieuwe waterhuishoudkundige inrichting van het Alddjip op het grondwatersysteem in de omliggende agrarische percelen worden in de milieueffectrapportage in beeld gebracht. Ter informatie sinds 2019 is een meetnetwerk ingericht om de grondwaterpeilen in het projectgebied te monitoren, de rapportage hierover is te downloaden via www.fryslan.frl/koningsdiep. De NRD is op dit punt in overeenstemming met de zienswijze van de indiener.</i></p> <p>Voorstel richting GS: De zienswijze conform de bovengenoemde reactie afdoen. De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de NRD.</p>

<p>14 Beekdallandschap Koningsdiep/ Nije Boarn, Aldeboarn</p>	<p>1. Integraliteit planvorming Zoals gemeld in de gebiedsvisie wordt gestreefd naar integrale gebiedsinrichting. In het voorliggende plangebied rond het beekdal van het Koningsdiep tussen de Groningse grens en Beetsterzwaag ligt het accent op invulling van de natuur- en waterdoelen. De opzet van deze MER is het in beeld brengen van het optimaliseren van de natuur- en waterdoelen en wel zoveel mogelijk geïntegreerd. Wat op zich een prima streven is. De sterk ondergeschikte rol van aspecten als recreatie, landschap, cultuurhistorie maar ook de landbouwbelangen lijken slechts als randvoorwaarde in het beoordelingsschema (par. 3.5) te zijn gepositioneerd. Het lijkt puur om afstemming te gaan op de bestaande belangen zonder ambities en programma's van de overige sectoren te erkennen. Hierdoor is er nauwelijks kans op om het, door natuur- en waterdoelen bepaalde voorkeursalternatief, onderdeel te laten zijn van een integraal plan.</p> <p>2. Kernkwaliteiten landschap en cultuurhistorie op orde De beschrijving van landschap en bewoningsgeschiedenis in hoofdstuk 2 heeft een dusdanig algemeen niveau dat er weinig vertrouwen is in een zorgvuldige afweging van belangen. Een juist detailniveau, vergelijkbaar met die van natuur en water, is hiervoor noodzakelijk. Zeker door verkeerde voorstelling van zaken met betrekking tot de ontginningsgeschiedenis, wat leidt tot uitspraken dat dorpen haaks op het Koningsdiep zouden zijn gelegen, geeft weinig vertrouwen. Ook ontbreken aardkundige waarden in de beschrijving, waarvan er zelfs beschermde delen van het beekdal niet genoemd zijn. Als bron bij de gebruikte illustratie wordt de RUG genoemd. Graag voegen wij hierbij de rapportage toe van Jeroen Wiersma van de RUG over de cultuurhistorie van dit deel van de beek, dat snel duidelijk maakt</p>	<p>1. <i>Integrale planvorming</i> <i>De NRD geeft op hoofdlijnen de alternatieven voor de beekdalontwikkeling aan en is vooral een beschrijving van de werkwijze in de milieueffectrapportage. Bij de totstandkoming van deze alternatieven is het aspect landschap als integrale drager als uitgangspunt genomen. Landschap is daarmee niet slechts een separaat fenomeen dat gebezigd wordt in de zin van behoud, maar ook een vormende kracht in een in ontwikkeling zijnde beekdal. De aspecten recreatie, landschap, cultuurhistorische waarden en landbouw zullen in de milieueffectrapportage als afzonderlijke waarden in beeld worden gebracht en getoetst (zie ook punt 3).</i></p> <p>2. <i>Kernkwaliteiten landschap en cultuurhistorie op orde</i> <i>Het is juist dat in de NRD het aspect landschap en cultuurhistorie niet in de volle breedte wordt beschreven. In de milieueffectrapportage zal echter op deze aspecten dieper en vollediger worden ingegaan en daarbij zullen de door de indiener genoemde bronnen ook worden gebruikt.</i></p> <p>3. <i>Zorgvuldige beoordelingscriteria LCA waarden</i> <i>Het NRD is een beschrijving van de onderzoeksopzet van de milieueffectrapportage en geeft nog niet alle beoordelingscriteria in de volle breedte weer. Het punt dat de indiener opmerkt is terecht en in de milieueffectrapportage zullen de beoordelingscriteria ten aanzien van de LCA waarden expliciet en meetbaar worden gemaakt zodat in de afweging van de alternatieven beoordeeld kan worden in hoeverre bepaalde aspecten meegenomen zijn in het ontwerp. Hier zal onder andere ook de herkenbaarheid van Middeleeuwse structuren worden benoemd. Ter informatie op basis van bestaande</i></p>
---	---	--

<p>hoe de juiste ontwikkelingsgeschiedenis van dit beekdal is geweest (bijlage).</p> <p>3. Zorgvuldigheid beoordelingscriteria landschap, aardkundige en cultuurhistorische waarden In paragraaf 3.5 worden in het beoordelingsschema onder het kopje landschap, cultuurhistorie en aardkundige waarden verschillende begrippen genoemd; LCA waarde, Aardkundige waarden, mogelijkheden voor versterking van de identiteit van het landschap, effecten op de belevingswaarde van het landschap. Van belang is dat er voldoende inhoudelijke waarden worden benoemd om tot juiste beoordeling te komen. LCA waarden zullen expliciet en meetbaar gemaakt moeten worden. En voorkomen moet worden dat hiermee de aardkundige waarden dubbel in beeld komen. Zo zal ook een mening gevormd moeten gaan worden over het herkenbaar houden van de middeleeuwse ontginningsstructuur in hoeverre deze beleefbaar blijft of niet en hoe dat te waarderen is. Bij de identiteit van het landschap wordt waarschijnlijk uitgegaan van het huidige landschapsbeeld. Is dat realistisch om dat als referentie te nemen? Immers er zullen grootschalige veranderingen gaan optreden. Wordt hier aangesloten op het provinciale beleidsrapport “Grutsk op ‘e Romte” ? Hiermee komt ook de belevingswaarde in beeld: zal het contrast tussen het natuurlijker ogende beekdal en de omgeving de belevingswaarde van het beekdal versterken of juist verminderen bijvoorbeeld omdat de ontginningsstructuren slechter herkenbaar worden.</p>	<p><i>beleidskaders wordt mede op advies van de Commissie m.e.r. een visie op het landschap met een beoogd eindbeeld ontwikkeld. Aan de hand van deze visie is het mogelijk om kansen te bepalen voor de versterking van de ruimtelijke kwaliteit en de beleving van het landschap.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovengenoemde reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
---	--

<p>15 Siegerswoude</p>	<p>Hierbij onze zienswijze op de concept NRD betreffende het Koningsdiep.</p> <p>Onze huiskavel grenst volledig aan het Koningsdiep. Ook de afwateringsloten die door ons land lopen, komen uit op het Koningsdiep. Het is nu al zo, dat bij hoog water (veel regenval), de drains niet voldoende leeglopen en dat sommige percelen erg nat zijn en blijven.</p> <p>Over de plannen van waterberging en peilverhoging maken wij ons grote zorgen.</p> <p>Dit zal alleen mogelijk zijn als ons land wordt opgehoogd. Dit brengt natuurlijk weer andere gevolgen mee, zoals opbrengstderving en verminderde kwaliteit.</p> <p>Een volgende punt is de doorstroming van het water langs onze percelen. Dit kan alleen gegarandeerd worden als er voldoende jaarlijks onderhoud aan de waterloop wordt gedaan.</p> <p>Ook van belang is het lange termijn effect op vernatting of verdroging van onze gronden.</p> <p>Is er na een aantal jaren nog een mogelijkheid tot evaluatie en eventuele schadevergoeding?</p> <p>Ook het beheer van de nieuwe natuurgebieden is een punt van aandacht en zorg. Dit i.v.m. de aanwezigheid van vele kruiden en onkruiden die over kunnen gaan op onze huiskavel. U kunt begrijpen dat wij zorgen hebben over de plannen en dat wij erg benieuwd zijn of de MER hierover voldoende duidelijkheid geeft.</p>	<p><i>In de milieueffectrapportage worden de effecten van de inrichting van het Alddijp zowel op verandering in het oppervlakte- als in het grondwatersysteem onderzocht. Mocht het voorkeursalternatief effect hebben op de agrarische percelen van de indiener dan zal in overleg de uit te voeren mitigerende maatregelen worden besproken. Ook zullen de gevolgen voor het beheer en onderhoud beschreven worden in deze rapportage evenals de effecten van de op de nat- en droogteschade in de agrarische percelen.</i></p> <p><i>Met het in 2019 aangelegde hydrologische meetnet monitoren wij de effecten op grondwaterstanden in het gebied ook na de inrichting. Op welke wijze de effecten van de nieuwe inrichting zullen worden geëvalueerd zal in de milieueffectrapportage nader worden beschreven. Met het voorgestelde behoud van de regelbare stuwen in het voorlopige ontwerp kan er eventueel worden ingespeeld op onverwachte effecten in de waterhuishouding. Daarnaast is in de Waterwet (artikel 7.14) een algemene schadevergoedingsregeling opgenomen.</i></p> <p><i>Indiener geeft aan dat ook een toename van flora- en faunaschade kan ontstaan, bijvoorbeeld doordat er vanuit het natuurgebied ongewenste vegetatie overwaait. We nemen het aspect flora- en faunaschade als beoordelingscriteria mee in de milieueffectrapportage.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
<p>16 Makkinga</p>	<p>Tegen alle plannen omtrent Koningsdiep, en wel omdat er economische schade ontstaat wanneer de plannen worden doorgevoerd. De continuïteit van het agrarisch bedrijf komt onder druk.</p>	<p><i>De begrenzing van de NNN is planologisch vastgelegd in de Verordening Romte Fryslân (2014). In de gebiedsinrichting Koningsdiep maken we binnen deze vastgestelde NNN begrenzing inrichtingsplannen. Wij begrijpen dat er zorgen kunnen ontstaan over eventuele schade en de daarbij behorende compensatie. De</i></p>

		<p><i>effecten van het inrichtingsplan willen wij middels de milieueffectrapportage ook inzichtelijk maken voor belanghebbenden. In het planvormingsproces wordt ingezet om met de grondeigenaren tot overeenstemming te komen voor verwerving, verplaatsing of particulier natuurbeheer. Om een passende oplossing te vinden, willen we graag hierover met de indiener in overleg.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen. De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de NRD.</p>
<p>17 Natuurferiening Bakkefean e.o. in samenwerking met Natuurvereniging Geaflecht, Bakkeveen</p>	<p>In de notitie wordt de indruk gewekt dat de planvorming in dit gebied nog geenszins is afgerond. De Provincie Fryslân als regisseur van de gebiedsinrichting biedt blijkens de notitie vooralsnog slechts een ‘voorlopig voorkeursalternatief’ ter beoordeling aan. Hoe dat voorkeursalternatief eruit ziet is niet erg duidelijk. In de NDR wordt het niet geëxpliciteerd, relevant kaartmateriaal is, afgezien van een paar schetsen in vogelvluchtperspectief, niet aanwezig. Wij nemen daarom aan dat de formulering ‘voorlopig voorkeursalternatief’ bewust is gekozen en aangeeft dat nog niets definitief vaststaat en dat alternatieven denkbaar zijn. Dat roept de vraag op of een m.e.r.-beoordeling op dit moment niet te vroeg komt. Stel dat in de loop van dit jaar voor een alternatief voorkeursplan wordt gekozen, moet daarvoor dan een nieuwe m.e.r.-rapportage worden aangevraagd? Dezelfde vraag geldt voor onderdelen van de planvorming. Wanneer in het waterbeheer straks een aantal aanpassingen moet plaatsvinden omdat bijvoorbeeld de afgraving van reliëfrijke gedeelten van de beekdalflanken niet wenselijk blijkt - wat weer allerlei consequenties heeft -, moet dan de m.e.r.-analyse opnieuw worden gedaan? Samengevat: wij menen dat een m.e.r.-rapportage, gelet op de stand van zaken in de planvorming, op dit moment prematuur is. Tegelijkertijd rijst de vraag of het ‘voorlopige</p>	<p><i>Planvorming en milieueffectrapportage Het voorlopig voorkeursalternatief is in overleg met projectpartners en de gebiedscommissie waarin lokale natuurbelangen zijn vertegenwoordigd tot stand gekomen. In de milieueffectrapportage wordt onderzocht of er voor het voorlopig voorkeursalternatief nog verbeteringen denkbaar zijn en wat de milieueffecten zijn. In de milieueffectrapportage voor de drie doelen (NNN, KRW en Wb21) worden mede op advies van de Commissie m.e.r. maximaal haalbare alternatieven onderzocht. Deze drie doelen worden nader geconcretiseerd en geprioriteerd. Bijvoorbeeld de maatregelen ten behoeve van de waterberging worden in deze milieueffectrapportage op hoofdlijnen beoordeeld, de effecten op de aardkundige waarden in het gebied worden kwalitatief getoetst. De gebiedscommissie is van mening dat de milieueffectrapportage op een juist moment in het proces van planvorming wordt opgesteld. In deze fase van de planvorming worden belangrijke keuzen gemaakt. De milieueffectrapportage maakt de besluitvorming over deze keuzen inzichtelijk voor de belanghebbenden.</i></p> <p><i>Water als sturend principe In de gebiedsvisie Koningsdiep (2004) is door alle partijen overeengekomen dat het water de rode draad is voor de inrichting van het beekdal. Het regelen van water is belangrijk voor de natuur</i></p>

<p>voorkeursalternatief' uit de NRD eigenlijk wel zo voorlopig en open voor aanpassingen is als wordt gesuggereerd.</p> <p>De gevraagde m.e.r.-analyse richt zich op de milieueffecten van een drietal inrichtingsprincipes, die voortvloeien uit de wateropgave en de natuurontwikkelingsopgave voor het beekdalgebied. Een aandachtige lezing van de NRD maakt duidelijk dat de wateropgave als de belangrijkste 'oplossingsrichting' binnen de gebiedsontwikkeling van het beekdal wordt gezien. Het belang van de wateropgave is onbetwistbaar, maar de discussie in hoeverre het waterbeheer het sturende principe bij de toekomstige inrichting van het beekdal dient te zijn, moet nog gevoerd worden.</p> <p>Er zijn alternatieve perspectieven voorhanden. Wij vinden het opmerkelijk dat de NRD van start gaat met een accent op voorlopige voorkeuren en alternatieve invullingen en vervolgens de indruk wekt dat belangrijke keuzes al gemaakt zijn en dat de voorlopige voorkeur in feite een definitieve is. Als die indruk juist is, dan lijkt het erop dat de inzet van de m.e.r.-procedure op dit moment een adequate manier is om het inrichtingsproces verder in een gewenste richting te sturen. In aansluiting op het voorgaande willen wij benadrukken dat wij graag gebruik maken van de gelegenheid om als lokale natuurverenigingen die zeer betrokken zijn bij de toekomst van het beekdal van het Koningsdiep mee te denken over de inrichting van het gebied. Wij zouden ons niet langer willen beperken tot het stellen van vragen en het inbrengen van bescheiden suggesties tijdens de informatiebijeenkomsten over het Koningsdiep die door de Provincie worden verzorgd. Onder meedenken zouden wij, zeker in de komende periode van cruciale besluitvorming, willen verstaan het aanbieden van een uitgewerkte alternatieve visie op de inrichting van het beekdalgebied in oostelijk Opsterland.</p>	<p><i>en landbouw rondom het Alddijp en daarom heeft water zo'n prominente en sturende rol in dit project. De laatste tijd wordt ook spanning waargenomen tussen water en natuur, daarom wordt het effect van de varianten ook op de bestaande natuurwaarden beoordeeld in de milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Landschap als verbindend concept</i> <i>Het uitgangspunt in de startnotitie Landschap dat landschap een verbindende factor vormt in de planvorming, is geen nieuw inzicht in het provinciale beleid. In de planvorming van het beekdal van het Koningsdiep heeft landschap als deze een integrale en verbindende rol. De NRD en de daaruit op te stellen milieueffectrapportage zijn instrumenten om deze integraliteit te toetsen en in beeld te brengen welke landschappelijke, maar ook cultuurhistorische en archeologische waarden waardevol zijn. Bij de keuze voor een alternatief zal gekeken worden in hoeverre deze waarden behouden blijven, maar er zal ook nadrukkelijk gekeken worden naar het integrale en verbindende aspect van het landschap. Dit komt onder andere tot uitdrukking door het beekdal landschappelijke als een samenhangend en herkenbaar systeem te ontwikkelen. Mede op advies van Commissie m.e.r. wordt aan de hand van bestaande beleidskaders een visie op het landschap en het gebruik ervan ontwikkeld, deze visie wordt in de milieueffectrapportage opgenomen. Belangrijke huidige en historische waarden worden meegenomen in de visie maar er zal ook ruimte zijn voor nieuwe landschappelijke aspecten van het beekdal.</i></p> <p><i>Alternatieve visie</i> <i>De gebiedscommissie adviseert GS om de alternatieve visie op de inrichting van het beekdal in ontvangst te nemen wellicht kunnen elementen uit deze visie meegenomen worden in de planvorming. Als het alternatief tijdig wordt aangeboden dat kan dit meegenomen</i></p>
--	---

	<p>De kern van die visie is uit te gaan van het landschap als het beste integratiekader voor de ruimtelijke planvorming en het historische agrarische cultuurlandschap te zien als drager van nieuwe ontwikkelingen. Dat heeft verrassende consequenties voor de concrete inrichting van het beekdal, zowel voor de water- als de natuuropgave, voor de plaats van de landbouw, de cultuurhistorie en de recreatie. Tot nu toe is landschap nooit gezien als een relevante beleids categorie, maar er zit verandering in de lucht. Uw College van Gedeputeerde Staten heeft zojuist de Startnotitie Programma Landschap uitgebracht, die in feite al de ontwikkelingsrichting aangeeft die wij voor de boven- en middenloop van het Koningsdiep ook bepleiten. Landschap wordt ook in deze Startnotitie als een belangrijk verbindend concept gepresenteerd. Gelet op deze ontwikkelingen in gedachtvorming en beleid is het zinvol om de m.e.r.-procedure voor het Koningsdiep nog even op te schorten. Wij stellen ons voor in de loop van april/begin mei Uw College een alternatief voorkeursmodel aan te bieden.</p>	<p><i>worden in de lopende planprocedure. Het voorstel om de procedure rond het opstellen van het inrichtingsplan en de milieueffectrapportage op te schorten wordt niet gehonoreerd</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
<p>18 Natuurvereniging Geaflecht, Gorredijk</p>	<p>Indiender vraag naast het belang van integrale planvorming ook aandacht voor de volgende nieuwe inzichten en recente beleidsthema's:</p> <p>1. Landschap: Zo is de 'Startnotitie Programma Landschap' van de Provincie Friesland (januari 2021) een stuk waaruit blijkt dat de provincie van mening is dat het landschap het integratiekader vormt voor een omgevingsvisie. De Friese landschapstypen en hun ontstaansgeschiedenis moeten herkenbaar blijven. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen zijn altijd landschap inclusief, volgens deze startnotitie. Omgevingskwaliteiten dienen de basis te vormen voor ontwerpen.</p> <p>In het voorlopige voorkeursalternatief in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt het landschap echter in het geheel niet genoemd, laat staan dat het landschap wordt beschouwd als</p>	<p>1. Landschap <i>De indiener stelt voor om het landschap te beschouwen als basis voor het ontwerp conform vastgestelde Startnotitie Programma Landschap. Anno 21^e eeuw staan we voor nieuwe maatschappelijke opgaven c.q. ruimtelijke ontwikkelingen die o.a. in de Omgevingsvisie Fryslân terug te lezen zijn. Het versterken van de biodiversiteit en het inspelen op klimaatveranderingen zijn hierin benoemd als opgaven. Mede op advies van de Commissie m.e.r. en aan de hand van huidige beleidskaders wordt een landschapsvisie op het beekdal ontwikkelt die in de milieueffectrapportage wordt toegelicht. Hierin wordt landschap gezien als een vormende kracht van een in ontwikkeling zijnde beekdal. Gekeken wordt in hoeverre en in welke mate huidige karakteristieke landschappelijke en cultuurhistorische elementen van het beekdal onderdeel kunnen worden bij de omvorming tot natuur, maar ook of de nieuwe natuur</i></p>

<p>basis voor het gehele ontwerp. Dit achten wij een essentieel gebrek van het voorlopige voorkeursalternatief. Het landschap moet o.i. als leidend principe worden beschouwd. Dit maakt een integrale benadering mogelijk, waarin aan de deelaspecten cultuurhistorie, landbouw, natuur, water en recreatie in samenhang vorm wordt gegeven. Deze brede en evenwichtige benadering kan ook het draagvlak ten goede komen. De bevolking heeft binding met het landschap waarin zij leeft. Aantasting van landschap dan wel bescherming en zorgvuldige vormgeving van landschap raakt de bewoners.</p> <p>2. Natuur en landbouw: De “nieuwe natuur” moet o.i. in de eerste plaats worden ingebed in een omgeving waarin het agrarische gebied duurzaam wordt gebruikt. Uit onderzoek is immers gebleken dat de natuur overal sterk wordt geschaad - of niet tot behoorlijke ontwikkeling komt - door de schadelijke effecten van de agrarische bedrijvigheid in de omgeving. Het overheidsbeleid is tegenwoordig daarom gericht op een duurzaam samengaan van natuur(-behoud, -herstel en -ontwikkeling) en agrarische activiteit die wordt gekenmerkt door geringe belasting van natuur en milieu door stikstof, mest en chemische middelen, een gezonde bodem, de aanwezigheid van veel natuurlijke waarden en lokale en regionale kringlopen. Het zal grote voordelen bieden als er in aanvulling op de begrensde toekomstige natuur een zone gerealiseerd wordt waarin op deze wijze natuur en landbouw in harmonie naast elkaar staan. De landbouw komt in het concept van de NRD overigens ook wat betreft het in te richten gebied (350 hectare) in het geheel niet aan de orde. Hiermee gaat de notitie eraan voorbij dat boeren een rol (kunnen) vervullen in grote delen van natuurgebieden, zeker als het om diverse typen grasland gaat. Tevens houdt de notitie er geen of onvoldoende rekening mee dat niet-duurzame landbouw in de omgeving grote, negatieve invloed zal hebben</p>	<p><i>op een samenhangende wijze bijdraagt aan het beekdal als totaal. Deze visie zal leidend zijn voor de op te stellen alternatieven en de verder planuitwerking.</i></p> <p><i>Voor landschap, cultuurhistorie en recreatie zijn in de NRD geen specifieke doelen opgenomen. Vanuit huidig/toekomstig beleid gelden er uiteraard wel randvoorwaarden. Dat betekent echter niet dat deze onderwerpen niet waardevol zijn of geen aandacht gaan krijgen in de milieueffectrapportage. Wij onderschrijven het belang van de genoemde onderwerpen en toetsen de oplossingsrichtingen ook aan deze aspecten. Waar relevant gaan we in op eventuele koppelkansen en benoemen we maatregelen om eventuele nadelige gevolgen te beperken of voorkomen en kansen te versterken. Voor cultuurhistorie, landbouw, natuur, water en recreatie verwachten we, op basis van de uitkomsten uit de milieueffectrapportage, dan ook nog voldoende sturingsmogelijkheden te hebben ten aanzien van het definitieve voorkeursalternatief. Het doel is om te komen tot een integraal voorkeursalternatief waarin alle relevante aspecten een plek krijgen.</i></p> <p>2. Natuur en landbouw <i>De indiener vraagt aandacht voor een duurzame ontwikkeling van de landbouw in de randzone van de nieuw te ontwikkelen natuur. De gebiedscommissie begrijpt dat invloeden van buitenaf relevant kunnen zijn voor de ontwikkeling van de nieuwe natuur in het beekdal. Vooralsnog vormt het aanpassen en/of omvormen van functies buiten de begrenzing van de 350 ha grote NNN-gebied geen onderdeel van dit natuurontwikkelingsproject.</i></p> <p><i>De suggestie van indiener om in de omgeving van het plangebied te streven naar een harmonie tussen de landbouw en het nieuwe natuurgebied heeft onze aandacht. Buiten de NNN-begrenzing gaan wij uit van de huidige gebruiksfuncties die zijn vastgelegd in het</i></p>
---	--

<p>op de ontwikkeling van natuur. Er is in de 23 jaar sinds 1998 veel veranderd en het is onzes inziens onvermijdelijk om de plannen te toetsen aan de huidige politieke en juridische stand van zaken. Ideeën die destijds bevochten moesten worden zijn nu algemeen aanvaard, maar nog maar ten dele in het voorlopig voorkeursalternatief opgenomen. In december 2020 heeft minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) - mede namens de provincies - een nieuwe regeling voorgesteld en naar de Tweede Kamer gestuurd. Volgens deze regeling worden aanvullende opgaven mogelijk voor natuur op grond van het Uitvoeringsprogramma Natuur. Vanuit het Natuurpact (2013) hebben Rijk en provincies de afgelopen jaren al veel geïnvesteerd in natuur. Om de stikstofproblematiek het hoofd te bieden, is extra inzet nodig om de natuur verder te versterken en stikstofgevoelige leefgebieden van soorten te herstellen. Met het Programma Natuur werken Rijk en provincies de komende tien jaar aan verdere verbetering. Het kabinet maakt hiervoor vanuit het beschikbare geld voor de stikstofaanpak tot 2030 jaarlijks tot € 300 miljoen vrij.</p> <p>3. Cultuur en de leesbaarheid van het landschap: In 1910 bestond het gebied van de bovenloop van de beek ten oosten van de Bakkeveense Vaart volgens het kadaster uit heide en water. Voordien was er al een lang traject van menselijke invloed geweest. Na de laatste ijstijd trokken mensen het gebied binnen. Op veel plaatsen worden nog stenen gereedschappen gevonden. Ook de plattegronden van latere huissteden zijn nog te herkennen. Zonder aandacht voor deze geschiedenis kunnen al die relictten zomaar verdwijnen door ingrepen ten behoeve van natuurontwikkeling en waterhuishouding. Dat zou afbreuk doen aan de intrinsieke waarde van het gebied, maar ook aan de beleving door bewoners en recreanten.</p>	<p><i>bestemmingsplan. Wel wordt door commissie m.e.r. geadviseerd aan te geven in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen in het beekdal. De gebiedscommissie onderschrijft deze aanbevelingen van de commissie m.e.r. en wil dit meenemen tijdens het opstellen van de MER.</i></p> <p><i>3. Cultuur en leesbaarheid</i> <i>In de milieueffectrapportage wordt aandacht geschonken aan de archeologie, er zal nog een archeologische studie worden verricht waaraan de alternatieven worden hieraan getoetst.</i></p> <p><i>4. Recreatieve routes</i> <i>In de NRD staat op de kaart van pagina 9 een aantal bestaande recreatieve routes opgenomen, waaronder een kanoroute. Dit betreft echter een bestaande kanoroute. Op advies van de Commissie m.e.r. wordt in de milieueffectrapportage de verschillende inrichtingsoplossingen getoetst op bestaand recreatief medegebruik en of de herinrichting ook kansen biedt voor versterking van recreatief medegebruik. De gebiedscommissie ontvangt graag het door de indiener aangedragen voorstel voor een aantal recreatieve wandelroutes door natuur- en landbouwgebied wellicht biedt dit kansen voor versterking van recreatief medegebruik.</i></p> <p><i>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</i></p>
--	---

4. Recreatie: Op de kaart op pagina 9 van de NRD staat een kanoroute ingetekend. In de Landinrichtingscommissie is de toelaatbaarheid van kanovaart altijd afhankelijk gesteld van het nog vast te stellen beekprofiel en de draagkracht van de te ontwikkelen natuur. Er kan dus nu nog niet worden voorzien op welke plaatsen kanovaart eventueel mogelijk zal zijn.

Wij zullen binnenkort een voorstel doen voor een aantal recreatieve wandelroutes door natuur- en landbouwgebied, waarbij ook gebruik gemaakt kan worden van schouwpaden en landbouwpaden, met een bijgaand kaartje.

Op grond van het vorenstaande stellen wij voor de richtingen landbouw, cultuur en recreatie aan het stroomschema toe te voegen. KRW en Wb21 voegen wij samen als wateropgave. Uit de in totaal vijf richtingen moet een integraal voorkeursalternatief worden samengesteld. Hierin moet, gelet op de primaire opgave om 350 hectare NNN in te vullen, de ontwikkeling van (kwalitatief maximaal bereikbare) natuur voorop staan. Wij menen dat onze zienswijze de weg wijst naar een Milieueffectrapport en vervolgens, op basis hiervan, een inrichtingsplan waarin natuur optimaal wordt ontwikkeld in een duurzame omgeving met respectering van cultuurhistorische waarden en gepaard aan ruimte voor recreatieve beleving van een mooi en aangenaam landschap.

<p>19 Ureterp</p>	<p>In de notitie staat bij 1.1: Ruimte maken voor waterberging. Wij vinden dat er nu genoeg ruimte is om water te bergen, het zal 1a 2 keer per jaar voorkomen dat het Koningsdiep tot de rand gevuld is en misschien 1 keer per 10 jaar dat een aantal ha even een of 2 dagen onder water staan.</p> <p>Ook bij 1.1 staat: Door de herinrichting van het beekdal mogen er "Geen onevenredige nadelige gevolgen voor de gebruiksfuncties in de omgeving ontstaan". Als boer wil ik geen nadeel ondervinden van een peilverhoging van het Koningsdiep. Bij een 40 cm peilverhoging schatten wij in dat een 15 Ha er last van heeft. Wij hebben meerdere percelen gedraineerd op 60 a 70 cm diep en we willen niet dat die drains onder water komen. Nu al moeten we bij die percelen eind juni hekkelen om de drain boven water te houden. Zelf zaten we te denken aan een pomp die het peilvak vanaf de stuw naar de ouddiep op de juiste hoogte kan houden. Wel moet er rekening worden gehouden, dat wij hier al op gevoelige grond zitten en alles met kleine machines moeten bewerken vanwege de draagkracht. Dus omtrent peilverhoging zien we het treurig in om deze weilanden te bewerken.</p> <p>Dan vinden wij het belangrijk dat het Koningsdiep in de toekomst 2 keer per jaar gehekkeld wordt. Daarvoor zal in al uw verschillende plannen een stevige kade langs het Koningsdiep noodzakelijk zijn.</p> <p>Ook willen we nog even benadrukken dat er moet worden gedacht over onkruiddruk met betrekking tot akkerdistels en soort gelijke onkruiden die makkelijk met wind verspreiden. Omwille het wegwaaien van die zaden over de goeie gronden. Graag zouden we wel een duidelijke afspraak over het aanpakken van onkruiden die vanuit de natuurgebied kunnen</p>	<p><i>Indiener stelt dat er nu genoeg ruimte is om water te bergen. Naast meer ruimte voor natuur is het doel van het inrichtingsproject een robuust en klimaatbestendig beekdal te ontwikkelen. In de milieueffectrapportage zal op advies van de Commissie m.e.r. de robuustheid van het doelbereik in beeld worden gebracht voor de situatie in 2050 op basis van te verwachten neerslagpatronen. Daarmee kan een onderbouwing worden gegeven voor creëren voor meer ruimte voor waterberging. Tevens worden de effecten van de inrichtingsoplossingen op de waterhuishouding zowel voor nat- en droogteschade in de landbouw als de gevolgen voor het beheer en onderhoud meegenomen in de milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Indiener geeft aan dat ook een toename van flora- en faunaschade kan ontstaan, bijvoorbeeld doordat er vanuit het natuurgebied ongewenste vegetatie overwaait. We nemen het aspect flora- en faunaschade als beoordelingscriteria mee in de milieueffectrapportage.</i></p> <p>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</p>
-----------------------	---	---

	<p>overwaaien naar ons landbouwgronden. Om te voorkomen dat wij als veehouder in de toekomst veel meer onkruidbestrijding moeten uitvoeren/gebruiken om onze weilanden schoon te houden.</p>	
<p>20 Bakkeveen</p>	<p>Samenwerking tussen boer en natuur. Dat het gebied rondom het Koningsdiep aan de noordzijde van Bakkeveen een andere invulling gaat krijgen is wel duidelijk. Dat is in 2007 al beschreven in het raamplan herinrichting Koningsdiep. De natuur en waterberging moet meer ruimte krijgen en ook het verruimen van de recreatieve mogelijkheden zijn daarin beschreven. Maar wat je voor 2007 hebt bedacht en opgeschreven kan de tijd inhalen. Een uitspraak gedaan door de toenmalige voorzitter Wietze Kooistra is: “Nadat de eerste schop in de grond is gegaan, werkt de commissie de volgende module uit. Kooistra: “Het grote voordeel van het werken met modules is dat we kunnen inspringen op veranderende situaties. Dat maakt het</p>	<p><i>Inspelen op veranderingen Nieuwe inzichten kunnen worden verwerkt, zolang ze passen binnen de doelstellingen van het raamplan Koningsdiep. In de omgevingsvisie Fryslân “De romte diele” (2020) wordt het versterken van de biodiversiteit naast klimaatadaptatie als urgente vraagstukken gezien waarin oplossingen gezocht worden in combinaties van ruimtegebruik. De opgave om 350 hectare natuur in het kader van Natuurnetwerk te realiseren blijft gehandhaafd voor de gebiedscommissie Koningsdiep. De bestemming van deze gronden wordt natuur en waar mogelijk wordt dit gecombineerd met waterberging. Particulier natuurbeheer is hierin een vorm van extensief beheer dat door de agrariërs en particuliere grondeigenaren kan worden uitgevoerd, de initiatieven hiervoor zijn al bekend. De gebiedscommissie adviseert GS om naast</i></p>

<p>tegelijktijd riskant om uitspraken voor de lange termijn te doen. Want we willen geen verwachtingen wekken die we niet kunnen garanderen.”</p> <p>Je kunt nu wel stellen dat er anders naar het inrichten van de grond wordt aangekeken. Het uitgangspunt is een zo stabiel mogelijk ecosysteem waar landbouw en natuur beter zijn geïntegreerd en de biodiversiteit zal hierdoor toenemen. De inrichting van het gebied kun je natuurlijker inrichten door de oevers en walkanten van het Koningsdiep en de sloten in het gebied een natuurlijker talud te geven. Dit vergroot het waterbergend vermogen en er ontstaat een gebied met meer en rijkere plantengroei wat de biodiversiteit vergroot.</p> <p>Het inrichten van het nu besproken gebied zou je als een pilot kunnen gebruiken om met de boeren die er nu hun bedrijf uitoefenen een beheer overeenkomst te sluiten waarin ze teruggaan naar extensief grondgebruik wat past bij het gebied. Het geld wat nu wordt gebruikt om het gebied volledig aan de natuur terug kan worden gebruikt om de boeren te compenseren in hun inkomen.</p> <p>Met het extensief beheren van weilanden waar zo nu en dan nog mest wordt uitgereden en koeien grazen zullen de plantensoorten toenemen en daarmee de insecten en vogels. Ook voor de verbinding tussen de verschillende natuurgebieden kan dit gebied een meerwaarde betekenen. Het is maar een kleine moeite om het pad van het Rondje Bakkeveen vanuit de Slotsingel door te trekken naar de Bremerwei en via Siegerswoude richting Ureterp en De Wilp. Deze optie is in het raamplan al opgenomen als een advies van de Gemeente Opsterland naar aanleiding van eerdere inspraakrondes. Het gaat mij nu om het denken in een andere richting te bewerkstelligen en te verwijzen naar de eerdere uitspraak van Wietze Kooistra. Beter ten halve gekeerd, dan ten hele gedwaald.</p>	<p><i>natuurontwikkeling ook aandacht te geven voor de maatschappelijke gewenste landbouwtransitie. Ook wordt door commissie m.e.r. geadviseerd aan te geven in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen in het beekdal. De gebiedscommissie onderschrijft deze aanbevelingen van de commissie m.e.r. en wil dit meenemen tijdens het opstellen van de MER.</i></p> <p><i>Recreatieve verbindingen</i> <i>In overleg met de gemeente, grondeigenaren en de gebiedscommissie Koningsdiep zal gekeken worden of nieuwe recreatieve verbindingen zoals een route van de Slotleane naar de Bremerwei kan worden gerealiseerd zonder dat dit ten koste gaat van de toekomstige natuurwaarden in het gebied. Het aspect mogelijkheden voor recreatief medegebruik wordt getoetst in de milieueffectrapportage.</i></p> <p><i>Voorstel richting GS:</i> <i>Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</i></p>
---	--

<p>21 Namens client uit Bakkeveen</p>	<p>De zienswijze heeft betrekking op drie onderdelen: 1. Ligging en omvang plangebied. Client heeft verscheidende percelen in gebruik binnen plangebied. Uit NRD blijkt dat herinrichtingsgebied aan percelen grenst die binnen de provincie Groningen liggen. Die maken geen deel uit van het herinrichtingsgebied. In hoeverre wordt rekening gehouden met de effecten van herinrichting buiten de provinciegrens? 2. waterhuishouding/waterpeil. In de NRD wordt het ophogen van landbouwgrond als maatregel buiten NNN- gebied genoemd om effecten te voorkomen. Het ophogen van landbouwgrond kan nadelige effecten hebben voor de biologische bedrijfsvoering. Voorkeur wordt gegeven voor variabel peilbeheer op lokaal niveau door de landgebruiker. Verder wordt de vraag gesteld op welke manier wordt voorkomen dat water wordt onttrokken aan de lager gelegen agrarische percelen op drogere momenten in het jaar ten behoeve van de nieuwe natuurinrichting . Anderzijds kunnen hogere waterpeilen in natuurgebieden in nattere perioden schade brengen in de agrarische bedrijfsvoering. 3. Beperkingen ten gevolge van natuur. Aandacht wordt gevraagd voor de verhouding tussen het creëren van nieuwe natuur en de mogelijkheden om de agrarische gronden ook in de toekomst te kunnen blijven gebruiken. Gedacht dient te worden aan aspecten als bereikbaarheid, waterhuishouding en beperkingen op grondgebruik. Opgemerkt wordt dat het oorsprongsgebied niet als natuur is aangewezen. Client wil voorkomen dat zijn bedrijfsvoering door de toename van omliggende natuur in de knel komt en in de toekomst in toenemende mate in zijn bedrijfsvoering wordt beperkt. Spreekt in het laatste geval de voorkeur uit voor verwerving van de gronden door de provincie. Verzocht wordt de bovenstaande punten in de vaststelling van de definitieve NRD en bij het opstellen van een milieueffectrapportage mee te nemen en waar nodig te komen tot bijstelling van de plannen.</p>	<p>Plangebied <i>In de milieueffectrapportage worden de effecten van de inrichting van de nieuwe natuur op veranderingen in het grondwatersysteem onderzocht, mocht blijken dat de effecten ook buiten de provincie Fryslân plaatsvinden dan zal het plangebied hierop worden aangepast en daarmee ook de mogelijkheid om maatregelen buiten de provincie uit te voeren.</i></p> <p>Waterhuishouding <i>De eventuele maatregelen zoals ophogen om de effecten van vernatting te mitigeren/te verzachten worden in overleg met de betrokken grondeigenaar afgestemd. Het langer vasthouden van water is als een oplossingsrichting in de alternatieven verwerkt. De effecten hiervan zullen in de milieueffectrapportage worden getoetst op de nat- en droogteschade voor de landbouwpercelen.</i></p> <p>Bedrijfsbeperkingen <i>De gebiedscommissie herkent de spanning tussen landbouw en natuur en is bekend met het feit dat het oorsprongsgebied van Alddijp niet als natuur is begrensd. In de milieueffectrapportage worden de beperkingen in bedrijfsvoering alleen op het aspect waterhuishouding onderzocht. Toekomstige beperkingen op andere aspecten in de bedrijfsvoering zoals planologische of bedrijfseconomische beperkingen worden niet beschreven in de milieueffectrapportage. Wel wordt door commissie m.e.r. geadviseerd aan te geven in hoeverre een transitie richting kringloop- en/of natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan het halen van de NNN- en KRW-doelen in het beekdal. De gebiedscommissie onderschrijft deze aanbevelingen van de commissie m.e.r. en wil dit meenemen tijdens het opstellen van de MER.</i></p>
---	--	---

		<p><i>Voorstel richting GS: Zienswijze conform bovenstaande reactie afdoen en meenemen in het opstellen van de milieueffectrapportage.</i></p>
--	--	---